[М]АЙН ҺАЙНДЭРЭЙ УРДА ТЭЭХИ МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ

КВАРТАЛАЙНГАА ТҮСЭБ АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭГШЭДҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

Баян ургасын түлөө улам хүсэтэйгөөр тэмсэхэ. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб бэелүүлхын түлэ кварталай түрүүшын үдэрһөө бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№79 (10446) | 1964 оной апрелиин 2, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ИННОКЕНТИЙ Павлович Поддельский жэлһээ жэл бүри кукурузын баян ургаса ургуулжа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздоо, Зэдынгэй үйлэдбэриин управленидэ эрхим механизатор-кукурузашан гэжэ суурхаһхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ Д-Д. Жапов тракториcттай суг ажаллажа, 130 гектарай га бүриһөө 350 центнер кукурузын ногоон тэжээл хуряажа абаһан байна.

Энэ жэлдэ КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, амжалтаяа улам арьбадхаха зорилготой. Түрүү механизатор байгша ондо тарилга хэхэ газартаа 2 мянга гаран тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргаад байнхай. Тарилгын урда тээ бүхы газараа һайса уһалхын тула һубаг, ханаабуудаа бүри намар байхада заһабарилһан юм. Мүнөө Бага Нарин горхонойгоо гэдэхэлээр лэ газараа уһалхань.

Газараа һайнаар элдүүрилжэ, хүсэдөөр уһалжа, агротехническэ эрилтэнүүдэй ёһоор харууһалжа, энэ жэлдэ гектар бүриһөө 400 центнерһээ доошо бэшэ кукурузын ногоо ургуулха гэһэн социалис уялга абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын бэрхэ механизатор-кукурузашан **И. П. Поддельский.**

Ф. Сорокиной фото.

[М]ЕХАНИЗАТОР, ТАРИЛГАДАА ЗЭҺЭНХЭЙ ГҮШ?

[...] Хабар ерээ, долоон жэлэй зургаадахи хабар, [...]мын ордонние баатар совет хүнүүдэй бата [...]айгаар бодхоожо байһан хабар. Механизатор, [...]бултанаймнай сэдьхэл зүрхэндэ хүлеэгдэжэ [...]хабар ерээл даа. Дэлхэйн түүхэдэ түрүүшын[...]мунис байдал байгуулжа, партиингаа ЦК-гай [...]ин, февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүү[...]ютоор бэелүүлэгдэжэ байһан Эхэ оронойнгоо [...]заргүй дайдаар трактор агтаяа жолоодон, зо[...]аруулма дуунайнгаа аялга татажа орохошни, [...]атор. Ороohо таряа, мяха, һү, тоһо, ноohо [...]усадые билтаруулан элбэгжүүлхэ ехэ тэмсэл [...]нагүй захалаал.

[...]совет хүнүүдэй эрилтэнүүдые һайнаар ханга[...] ургаса абаха тэмсэлдээ хүсэд бэеэ зэһээ гүш, [...]дээрээ, бэрхэшээлтэй сэхэ тулгаа хадаа тэбдэ[...]лдажа, гэдэргээ сухарихагүй бэзэш, механиза[...]үлыш, шамда, эгээ хүндэтэй, үндэр ургаса [...] эгээ ехэ шиидхэхы үүргэтэй хүндэ, хүн тү[...]е хүгжөөһэн шэдитэ техникын түлхюур ба[...]шамда ханданабди.

[...]алайшни техникэ зэмсэгүүд, урилдаанда бэлдэг[...]ноймол мориндол заһагдаанхэй гү? Бүхы часть, [...]үүдынь, плуг, борнойшни, сеялкэ мэтын бусад [...]удшни лаб һайса тааруулагданхай гү? Газар [...]ханааб, һубаг бэлэн гү? Хүрэхөөр тоһо, түли[...]хха байра, амарха газар бэлэн гү? Эдэ бүгэдэеэ [...]дахин нарибшалан харыш, шалгыш. Механиза[...]рыш, хабар айлшалжа ерэбэл, минута бүхэншни [...].

[Мех]анизатор! Машина техникээ хүлэг хурдан мо[...] үдэр һүнигүй бүтээсэтэйгээр, ойр зуурашье [...]ангүй ябуулаа һааш, ямар ехэ хэрэг бүтэхэб. [...]тухай шэбшэжэ, бодожо үзыш! Ороной түрүү [...]аторнуудай жэшээгээр республика доторнай шэ[...] кукуруза, саахарай свёкло, горох, хартаабха [...]тые ургуулха тусхай мэргэжэлтэй 1090 звено [...]гдэбэ. Эдэ механизаторнууд хүдэлмэридөө тү[...]та хэрэглэжэ, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожо[...] үнэ сэн багатай продукци ехээр абаха уял[...]эдэнэр абаһан продукциингаа зэргээр түлбэри[...]хэ юм. Оньһожоруулагдаһан звенонуудай ме[...]орнууд, нүхэд Первицкий, Светличный, Кузне[...]гшэдэй дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглыт.

[...]нэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» [...] механизаторнууд, шинии нүхэд, трактор, [...]нуудаа саг соонь заһабарилжа, һайнаар ха[...]жа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг, баян ургаса [...] түлөө үнэн сэдьхэлһээ оролдодог заншалтай. [...] механизатор бүхэндэ шухала бүхы машина, [...]дынь тусхай актаар даалгажа үгтэдэг. Меха[...]рта барюулагдадаг дэбтэрэй ёһоор, ямар нэгэн [...] машинануудай хэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэг[...]нь, деталь, частьнуудайнь хэдыдэ эбдэрһэ[...]аалгэгдэһэниинь, түлишэ тоһоной ямараар гар[...]дһаниинь, хэды салин абаһаниинь дууһан [...]жэ байдаг. Эндэ хамтын зөөри, нэгэ багахан [...]рэб хэрэгсэл эзэгүй орхигдодоггүй, һаар та[...]гдадаггүй. Тон гамтайгаар, зүбөөр машинаяа [...]ан, ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллаһан, түлишэ, то[...]ойгоор алмаһан, шэнэ арга дүршэл бодотоор [...]лһан механизатор бүхэн заабол саг соогоо [...]улагдадаг.

һайнаар, бүтээсэтэйгээр, гаргаша багатайгаар ажаллахадаа салин хүлһэмни дээшэлхэ, ажахымнай улам бэхижэн хүгжэхэ гэжэ механизатор бүхэн зүрхэ сэдьхэлдээ хадуунхай. Ажалаа нигэжэ эмхидхэхэдээ сибирягайхид заабол амжалта түйладаг байна. Эдэнэр шэнгеэр хүдэлхэ бүхы арга боломжо ажахы, механизатор бүхэндэ бии. Гансал оролдохо, эмхидхэхэл хэрэгтэй.

Зүгөөр мүнөө үедэ хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ зорилгын табигдаад байхада, ганса мэргэжэлээ хараад, машинаяа һайса ябуулхаяа мэдээд лэ һууха саг дүүрээл. Баян ургаса ямаршье сагта абахын түлөө хэдыдэ, ямараар газараа хахалхаяа, тарихаяа, уһалхаяа, үтэгжүүлхэеэ, нэгэ үгөөр хэлэбэл, ургаса ургуулгын бүхы агротехникые табан хургандаал адли мэдэхэ хэрэгтэй бшуу.

Агрохими шудалһан хүн лэ минеральна, нютагай үтэгжүүлгэ ашагтай һайнаар газарай хүрьһэндэ оруулжа, ехэ ургаса хуряажа шадаха байна. Механизатор трактортаа һуугаад, түрүүшын гектар хахалхадаа, түрүүшын гектарта тарихадаа агрохими мэдэхэ болоһон байха ёһотой.

«Сибиряк» колхозой механизаторнууд аммиагай уһа газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ болгон оруулаад, нёдондонойхиһоо 15 мянган центнерээр ехэ ороohо таряа ургуулхань, гурба дахин ехэ минеральна, горитой нютагай үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ газараа һайнаар элдүүрилэн, тарилгаяа зүбөөр хэжэ, ургасаяа эрид дээшэлүүлхээр шиидэбэ. Аммиагай уһа газарай хүрьһэндэ оруулха долоон түхеэрэлгэ, хуурай минеральна үтэгжүүлгэ оруулха туково 7 сеялкэ, үтэгжүүлгэ сасажа тараадаг нэгэ түхеэрэлгэ эндэ зэһээтэй байна. Эндэхи механизатор бүхэн агрохимическэ һуралсалда эдэбхитэй, оролдосотойгоор ябажа, эрдэм ухаанай заабаряар зэбсэгжэнхэй.

Гэхэ зуура шинии, механизатор, ажалладаг колхоз, совхоздо үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар юун хэгдэжэ байнаб? Абаха минеральна үтэгжүүлгэеэ абаа гү, гаргагдаха бүхы шэбхэеэ гаргаа гү? Эдэ бүгэдые бусад нүхэдтөө дамжуулан хэлэжэ, бодотоор шалгалса, тарилгын эхилтэр бүтээжэ боломоор юумыень үсэд тэсэмгэйгээр ябажа бүтээлсэ!

Гэбэшье тарилгадаа үшөөл хүсэд бэлдээгүй, хүүшанайхяараа нобшорһон ажахынууд эндэ тэндэ бии юм байна. Хориин, Улаан-Үдын, Баргажанай, Түнхэнэй зарим ажахынууд бүхы машина хэрэгсэлнүүдээ үшөөл бэлдээдүй. Зарим газарта машина зэмсэгүүдэй заһабарилга шанаргүй. Жэшээлбэл, Онёогой РТС-тэ (Баргажан) заһабарилагдаһан зарим машина хэрэгсэлнүүд горитой дутагдалтай байна. Энээн тухай олон мэдээсэл бии. Энэмнай ажалдаа тон хайша хэрэгээр хандаһан, яашье эбсэшэгүй ушар гээшэ. Энээнһээ уламжалан хэлэбэл, тарилгынгаа урда тээ механизатор, ши, машина зэмсэгүүдээ дахин дахин тон наринаар шалгаха, дутагдалынь богони болзор соо усадхаха уялгатайш.

Механизатор! Машина зэмсэгүүдээ хоёр халаанда, эрхим бүтээсэтэйгээр хэрэглэжэ, эгээл шанартайгаар ажалаа бүтээжэ, хямда сэнтэй баян ургаса хуряахын түлөө бүхы хаба шадалаа, бэлиг шадабаряа гаргыш. Хүдөө ажахын үйлэдбэрие ашаг ехэтэй болгохо гэһэн түрүүшын шэнэ ехэ амжалта түйлажа, механизатор гэһэн хүндэтэ нэрэеэ суурхуулыш!

ЗЭДЫН МАЛШАДАЙ АМЖАЛТА

Мяха, һү, үндэгэ худалдаха 1-дэхи кварталай түсэб дүүргэгдөө

Хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжоһон Зэдын үйлэдбэриин управлениин малшад гүрэндэ мяха худалдаха кварталайнгаа түсэб мартын 30-да дүүргэбэ. 10300 центнер мяхан тушаагдаха аад, хамта 12265 центнер худалдагдаа гэхэ гү, али түсэбынь 119 процент дүүргэгдөө. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, 18 процент дээгүүр болоно. Тэрэ тоодо Зэдын аймагай ажахынууд түсэбһөө гадуур 2400 центнер мяха худалдаа гэхэ гү, али түсэбөө 144 процент дүүргэв.

Мяха худалдалгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ториин совхоз, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз илажа гараа. «Октябрьский», Борьёогой совхозууд, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз мяха худалдаха түсэбөө холо үлүүлээ.

Управлениин ажахынууд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө мүн 1 үдэрөөр урид дүүргэжэ шадаа. Хамтадаа бэлэдхэлэй пунктда 21519 центнер һүн тушаагдаа гэхэ гү, али түсэбөө 100,1 процентдэ хүргөө. Энэмнай нёдондоной 1-дэхи кварталайхиһаа 28 процентээр ехэ байна. Колхоз, совхозуудай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 128 килограмм һүн худалдагдаа.

Ториин совхоз гүрэндөө 5500 центнер һү тушааха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 5577 центнертэ хүргэжэ, һү худалдалгаяа нёдондоной энэ үеынхиһээ 60,5 процентээр дээшэлүүлээ. Мүн «Красный Октябрь» колхоз кварталайнгаа түсэб 152 процент бэелүүлжэ, нёдондонойхиһоо 62,7 процентээр ехэ һү тушаагаа. Санагын «Коммунизм» колхоз баһал һү худалдалгаяа нилээд ехэдхэһэн байна.

Тэрэшэлэн управленимнай бүхы дээрээ гүрэндэ үндэгэ худалдаха, тушааха кварталай түсэб 104 процент дүүргэһэн байха юм.

Г. ИЛЬИН,
Зэдын үйлэдбэриин управлениин түсэблэлгэ ба экономикын таһагай начальник.

Олоной оролдолгын аша

ХҮДЭРИИН СОВХОЗОЙХИД ГҮРЭНДЭ МЯХА ТУШААХА ХАХАД ЖЭЛЭЙНГЭЭ, МҮН ҺҮ, ҮНДЭГЭ ТУШААХА НЭГЭДЭХИ КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭЭ.

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). Үйлэдбэриин управлениин томохон ажахынуудай нэгэн—Хүдэриин совхоз байгша оной нэгэдэхи кварталые нилээд һайн үрэ дүнтэйгөөр дүүргэбэ.

Эндэхид гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб мартын 25-да дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. Тус ажахы жэлэй түрүүшын хахадта бүхыдөө 1700 центнер мяха тушааха түсэбтэй аад, энэ үе соо 1850 центнер мяха оруулаа гэхэ гү, али хахад жэлэйнгээ түсэб гурба һараар урид дүүргээ бшуу. Малшад П. Ломоносов, С. Гулеев болон бусад гүрэндөө тарган мяха ехээр тушаахын тула илангаяа оролдосотойгоор хүдэлжэ, мал һайнаар шахана.

Тэрэшэлэн совхозой һаалишадшье бусадһаа дутуугүй һайнаар ажаллана. Жэлэй эхинһээ хойшо бүхы фермэнүүдынь бэлэдхэлэй пунктда 3060 центнер һү тушаагаад, кварталайнгаа түсэб нэгэ үдэрөөр уридшалан дүүргэбэ.

Адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абажа, гүрэндэ элбэгээр худалдахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ шубуушадшье эдэбхитэйгээр оролсон, бага бэшэ амжалта түйлаба. Нэгэдэхи кварталай түсэбэй ёһоор 49 мянган үндэгэ гүрэндэ тушааха аад, бэлэдхэлэй пунктда 73 мянган үндэгэ оруулаанхай.

— Энэ түйлаһан зарим тэды амжалтаараа һанаагаа амарангүй, бүрил габшагай шангаар хүдэлжэ, гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб Майн Нэгэнэй һайндэр болотор дүүргэхэ зорилготойбди,—гэжэ шубуунай фермые даагша Н. Андреев мэдүүлнэ.

Совхозой бүхы малшад, һаалишад, гахайшад, шубуушад ажалайнгаа амжалтые улам арьбадхан, саашадаашье мяха, һү, үндэгэ болон бусад продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб, уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһандаа этигэнэ.

А. СУРМАЧ,
«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Түрэл нютагайнгаа колхозые анха сагһаань хонишо хүгжөөлсэһэн, ямаршье ажалда ядалдахагүй, шударгы бэрхэ эдэбхитэн Бальжин Сындеевич Дабаев Саянайнгаа совхоздо магтаалтай. Хододоо урагшаа эрмэлзэжэ, ниитын хэрэгтэ хубита нэмэриеэ яажашье һаань оруулха гэжэ үнэн сэдьхэлһээ оролдодог. Энэ ажалша бүхэриг хүн ахалагша хонишоноор һүүлэй үедэ хүдэлнэ. 286 эхэ хонитой, үшөө 50 түлгэдые тобир һайнаар харууһалсадаг. Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумэй зооветеринарна таһагые дүүргэһэн мэргэжэлтэй бэрхэ Евдокия Аюшеева ажалда хүнгэн шуумгай Бальжин Бадрановна Цыренова гэгшэд тус бүридөө 100 холо гаран хурьгадые абаад, нэгэшье толгойн гарзагүйгөөр харууһална.

Саһан оройто Саян уулын хормойдо һууришан, Буряад оронойнгоо хонин һүрэгые олошоруулха тэмсэлдэ жагсаһан эдэ габшагайшуул хонин бүриһөө хурьга абаха, 3 килограмм ноohо хайшалха социалис уялгаяа сохом дүүргэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Бальжин Сындеевич хурьгашан Бальжин Цыренова хоёр хурьгаяа үзэжэ байна.

Д. Чимитовэй фототекст.

Түсэбөө заатагүй дүүргэхэ

Түсэбөө дүүргэдэггүй нэгэшье предприяти байха ёһогүй гэһэн эрилтэ табигдана. Манайшье зонын предприятинууд түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, гүрэндөө ашаг олзо оруулхаар үйлэдбэреэ эмхидхэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой хүдэлмэришэд кварталайнгаа даабари мартын 26-да түгэсхөөд, 2500 тонно цемент, 6000 условно плиткэ шифер түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн байна. Баргажан адагай загаһанай комбинат загаһа бариха, консервэ хэхэ кварталай түсэбые болзорһоонь арбан хоногоор урид дүүргэжэ, даабариһаа гадуур ехэ продукци үйлэдбэрилбэ.

Заводоо гээгдэлһээнь гаргаха зорилго амжалтатайгаар шиидхэжэ байһан Таловска заводой хүдэлмэришэд, түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээхэ даабаряа үни бэелүүлээд, продукци үйлэдбэрилхэ гэжэ хараалһанаа мартын 20-до дүүргэһэн юм. Кабанскын загаһанай заводойхид түсэбөө мүн лэ холо үлүүлһэн байна.

Зонын барилгашад муу бэшээр ажаллана. Эхэ ороноймнай шухала барилгануудай нэгэн болохо Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилга дээрэ хүдэлдэг барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин хүдэлмэришэд кварталайнгаа түсэб үлүүлээ. Комбинадай главна корпусой һуури табиха, бетоноор хушаха хүдэлмэри графигһаа уридланхай.

Зонын предприятинууд Майн һайндэрэй вахтада жагсажа, шэнэ уялга абаа.

Г. Еремин,
Прибайкалиин промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой секретарь.

Һүүлэй һонин

Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ

Байгша оной хабар «Забайкаллес» комбинадай хүдэлмэришэдтэ ехэ баяр асарба. Комбинадай олонхи предприятинуудай коллективүүд түрүүшын кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ, долоон жэлэй зургаадахи жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар горитой алхам хэһэн байна.

Комбинадай олонхи предприятинууд жэлэй эхинһээ эршэмтэйгээр ажаллажа, һара бүри ажалайнгаа эршэ шангадхаһаар. Энээнэй ашаар модо шэрэхэ, шпала хюрөөдэхэ, модо отолхо, хайрсагуудай модо бэлэдхэхэ кварталай түсэб болзорһоо урид, мартын 28-да дүүргэгдөө. Энэ амжалтаараа зоригжоһон тус комбинадайхид кварталай түсэбһөө гадуур 50 мянган кубометр модо шэрэхэ, 17 мянган шпала хюрөөдэхэ, 11 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал, хайрсагуудые хэхэ 1100 кубометр модо бэлэдхэхэ уялга дүүргээ.

Модошод шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Модые нарин зуруудаар отолжо унагааха, томо пакедээр ашаха, прицепгүйгөөр шэрэхэ түрүү технологи леспромхозуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Һара бүхэндэ 1500—2000 кубометр модо бэлэдхэхэ талаар мүрысөөн бага комплексно бригадануудай хоорондо бүри эршэмтэйгээр дэлгэржэ, һара бүхэндэ түсэбһөө гадуур ехэ модон бэлэдхэгдэдэг болоо.

Н. Тюрнев.

БУДАПЕШТДЭ БОЛОҺОН СЭДЬХЭЛ ХҮДЭЛГЭМЭ УУЛЗАЛГА

[Б]УДАПЕШТ, мартын 31. [ТАСС]-ай тусхай корреспондент[...] Д. Бочаров, М. Попов [...]жэ дамжуулна: [К]ПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи [се]кретарь, СССР-эй Министр[нүүд]эй Соведэй Түрүүлэгшэ [Н.] С. Хрущев түрүүтэй совет[ск]э партийно-правительственна [деле]гациин мүнөөдэр эндэ ерэ[...], эгээн хүндэтэ айлшад [...] Венгриин ниислэл хо[...]баяртайгаар угтаа.

ВСРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи [се]кретарь, Венгриин революционно хүдэлмэришэн-таряашан правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадар болон парти, [пра]вительствын бусад хүтэлбэ[ри]лэгшэд делегацие зүүн [...] дээрэ угтаа.

Вокзалай байшан тушаа [...]ын талмай дээрэ Будапешт[эй] 10 мянга шахуу хүн суглараа. Вокзалай нюур талада болон тэрэнэй нүгөө талада байһан байшангууд дээгүүр ород, венгер хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн амаршалганууд харагдана.

Вокзалай байшанай урдахи талмай дээрэ митинг боложо, Янош Кадар болон Н. С. Хрущев тэндэ сугларһан зонире халуунаар амаршалаа.

ВСРП-гэй ЦК-гай, Венгриин Арадай Республикын правительствын, Венгриин ажалша арадай булганайнь үмэнэһөө Янош Кадар советскэ партийно-правительственна делегацие болон тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые халуунаар амаршалба. Танаар дамжуулан агуухэ совет арадые, тэрэнэй алдарта революционно манлай, Ленинэй байгуулһан Советскэ Союзай Коммунис партиие халуунаар амаршалнаб гэжэ нүхэр Янош Кадар хэлээ.

Танай айлшалан ерэлгэ хадаа манай арад зоной ажабайдалда, совет-венгриин хани барисаата харилсаануудай түүхэдэ ехэ шухала ушарал болоно. Энэ хани барисаамнай манай арадай бата бэхи тулгуури, манай орондо социализм амжалтатайгаар байгуулха нүхэсэл болоно. Бидэнэр тэрэниие бэхижүүлхэ гэжэ ходоодоо эрмэлзэнэбди.

Социалис оронуудай нягта жагсаал гээшэ шэнэ дэлхэйе байгуулжа байһан арадуудай амжалта түйлаха барагдашагүй булагынь болоно гэжэ нүхэр Янош Кадар тэмдэглэбэ. Тэрэнэй тон шухала зүйлнүүдэй нэгэниинь хадаа совет-венгриин улам хүгжэжэ байгаа үрэжэлтэй һайн хани барисаан болон суг ажаллалга мүн болоно. Советскэ партийно-правительственна делегациин мүнөө айлшалан ерэһэнэй һүүлээр, Советскэ Союзай болон Венгриин Арадай Республикын хоорондохи аха дүүгэй социалис харилсаанууд улам бата бэхи болохо юм гэжэ найдаһанаа Янош Кадар мэдүүлбэ.

Нүхэр Кадарай хэлэһэн хани халуун үгэнүүдэй түлөө, аха дүүгэй ёһоор угтаһанайнь түлөө делегациин гэшүүдэй үмэнэһөө Н. С. Хрущев үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэһэн байна. Социализм болон коммунизм байгуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байхын түлөө ниитын тэмсэлдэ венгер арадай хани нүхэд болохо Советскэ Союзай ажалшадай зүгһөө үнэн зүрхэнэй халуун амар мэндые хүргөөд, һайн юрөөл табяа.

Таанадтай дахяад уулзажа, аха дүү венгер арадай ажабайдалтай, мүн шэнэ ажаһуудал байгуулжа байһан тэрэнэй ехэхэн дүй дүршэлтэй тон дүтэ танилсахын тулада, танай орондо үшөө дахин ерэхэ тухай таанарай урихада ехэл баярлаһан байгаабди, — гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ. Венгридэ социализм байгуулалта урагшатай һайнаар ябана. Тэрэнь совет арадые баясуулна, мүн тэрэшэлэн марксизм-ленинизмын агуухэ үзэл сурталай мандахын түлөө тэмсэдэг хүнүүдые бултыень баясуулна.

Нүхэр Янош Кадартай болон Венгриин бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй мүнөө болохоёо байгаа уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүд ашатай туһатай, үнэн зүрхэнэй байха юм гэжэ этигэнэб, — гээд Н. С. Хрущев элирхэйлэн мэдүүлээ.

ЙАР-ай Президент Москваһаа мордобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Советскэ правительствын уряалаар, гүрэн түрын хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалан ерэһэн Йеменэй Араб Республикын президент маршал Абдалла ас-Саляль мартын 31-дэ Москваһаа Прага мордобо. Тэрээнтэй хамта ЙАР-ай бэшэшье гүрэнэй тушаалтад Прага ошолсобо.

Йеменэй Араб Республикын болон Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ хүндын һахюул жагсажа, хани барисаата хоёр ороной гүрэнэй гимннүүд татагдаа. Нацинуудай салют боложо, 21 дахин үхэр буугаар буудаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин болон бусад тушаалтад ЙАР-ай президент болон тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые үдэшэһэн байна.

Аэродром дээрэ Л. И. Брежнев болон Абдалла ас-Саляль үгэ хэлээ (ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэлэри бэелүүлэн

БЭДЭРХЭ, ТУРШАХА, ОЛОХО

Саахарай свёкло ургуулха дүй дүршэлһөө

ЭНЭ багахан статья дотор саахарай свёкло ургуулха тухай шэнэ тусхай заабари зарлиг үгэхэеэ һанагдана бэшэ. Гансал тус ургамалые тарижа ургуулха талаар манай Еланиин һургуулиин һурагшадай бүтээжэ байһан ажалай зарим дүршэл тухай хэдэн ажаглалта хэхэ хүсэлэнтэйб.

Манай эндэхи Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз (мүнөө «Дружба» колхозой нэгэ отделени) арба гаран жэлэй туршада саахарай свёкло тарина. Тиигээд ямаршье хура бороотой, дулаан жэлдэ гектарай 40—50 центнерһээ дээшэ ургаса нэгэтэшье абажа шадаагүй байна. Харин эндэһээ оройдоол 10—20 модоной газарта байһан Бэшүүр нютагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Рассвет» колхозууд га бүриһөө 150—200 центнер ургаса хуряана ха юм.

ЮУН ДЭЭРЭҺЭЭ ИИМЭ БОЛОНО ГЭЭШЭБ?

Энээн тухай ябала бодожо үзөө хүм. Сэхыень хэлэхэдэ, газарнай хүрьһэнэйнгөө үрэжэлөөр хүршэнэрэйхиһөө нэгэшье дутахагүй. Гансал эндэхид саахарай свёкло бодото һайнаар ургуулхын тула ёһоор оролдодоггүй, агротехникын заабариешье бэелүүлдэггүй. Энэ ургамалые юрэдөөл түсэб дүүргэжэ, too мэдээндэл оруулхын тэдысэ таридаг байгаа.

— Манай эндэ свёкло хэдышье ехээр тарихада мүртэй ургахагүй. Гектарай 50 центнер ургаса абтаал һаа, эгээл ехэ гэээшэ,— гэжэ хүтэлбэрилэгшэдэй хэлсэжэ байхые оло дахин дуулагдаһан.

Үнэхөөрөөшье эндэмнай саахарай свёклын бииратай ургахагүй, муу газар байгаа юм гү гээдшье заримдаа бодогшо бэлэйб.

ТИИГЭЭД нёдондо һурагшадай үйлэдбэриин бригада һургуулидаа эмхидхэжэ, тусхай газар даажа абаад, саахарай свёкло ургуулаад туршаха гэжэ шиидээ һэмди. Түрүүн манда уһалагдадаггүй доболиг газарта 5,75 га таһалагдажа үгтөө. Урда тээнь тэндэ Хэрээтын 1-дэхи бригадынхид баһал свёкло ургуулдаг байһан. Һурагшадаймнай бригадада хамта 40 гаран үхибүүд хүдэлөө гэхэ гү, али хүн бүхэнэй 10—15 соото газар хүртөө. Абаһаар лэ свёклынгоо газарта га бүриин 10—15 тонно тухай шэбхэ гаргажа тараагаабди. Тиихэдээ газарайнгаа гурбанай нэгые шэнэ шэбхээр үтэгжүүлээд, бэшэндэнь хуушан аргал шэбхэ, шоройтой холиһон компост гаргаабди. Яахадааб гэхэдэ, иигэжэ шэнэ шэбхэ, мүн компост хэжэ үтэгжүүлхэдэ ургасадань ямараар нүлөөлнэб гэжэ тодорхойлхоёо һанаһан байгаабди.

Зурууд хоорондонь 45 сантиметр зайтайгаар, үрэһээ майн 22—24-дэ таряабди. Июниин 10 багта свёклын эшэ жэгдээр гаража эхилээ. Үшөө 5 хоноод байхада, зуруудай элеэр харагдажа захалхада, газарынь элдүүрилжэ ороообди. Энэ хүдэлмэри тон богонихон болзорто, 2 үдэр соо хэгдээ. Харин колхозойхид ургасын зурууд хоорондохи элдүүрилгые ехэ унжагайруулжа, 20—30 хоног үргэлжэлүүлдэг. Энээнһээ боложо, ургасын гараса ехээр гэдэргэ татагдана. Тус хүдэлмэрииие ядахын сагта 5-6 үдэр соо хэжэ дүүргэхэ хэрэгтэй. Мүн колхозой свёклошод ургасын зурууд хоорондохиие элдүүрилхэ, эшэ набшыень шэнгэрүүлхэ хоёр хүдэлмэриие сугтань хэдэг байна. Энэнь баһал буруу.

Удаань, үшөө хоёр-гурба хоноод, свёклын эшэдэ 3-4 набшаһанай бии болоод байхада, тэрэниие ходолжо, шэнгэрүүлжэ эхилээбди. Энээниие шадаал һаа богонихон болзорто хэжэ дүүргэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, ургасые түргэн шэнгэрүүлжэ, үлүү эшэнүүдыень үсөөлжэ үгэхэдэл свёкло һайнаар ургаха байна. Бидэ энэ хүдэлмэриие 4-5 үдэр соо хэжэ дүүргээбди. Эшэ бүхэнэй хоорондо 20—30, зарим хара шоройтой, һайн хүрьһэтэй газартань 30—40 сантиметр зай үлөөгдөө. Дан ехэ забһар үлөөгдөө гэжэ зариман һанажа болохо. Теэд эшэ бүхэн хоорондоо горитойл забһартай байхадаа һайнаар эдеэшэнэ бшуу.

Манай эндэхид свёклын зурууд хоорондохиие элдүүрилжэ, эшэ набшыень шэнгэрүүлхэдээл, ургаса харууһалгын хүдэлмэри дүүрээ гэжэ тоолодог. Үнэндөө тиимэ бэшэ. Свёклын зарим эшэ 30—45 хоноһон хойно гарадаг. Тиимэһээ бидэ зурууд хоорондуурнь үшөө 2-3 дахин ябажа, наринаар шалган, хэрэгтэй газартань шоройень зөөлэрүүлжэ үгөөд, үлүү эшыень ходолжо хаяабди.

ХЭҺЭН ТУРШАЛГАМНАЙ ЯМАР ҮРЭ ХАРУУЛАА ГЭЭШЭБ?

Нэн түрүүн нэгшээгүй шэнэ шэбхээр үтэгжүүлһэн таряаламнай буртаг үбһэндэ ехэ дарагдажа, гектарай 110—115 центнер свёкло гараа гэхэ гү, али оройдоо үтэгжүүлэгдээгүй газарайхитай адли ургаса үгөө. Харин хуушан шэбхэ, шорой холижо, компост хээд үтэгжүүлһэн газарһаамнай гектарай 170—190 центнер свёкло абтаа. Эшэ бүхэнэй хоорондо 20—30 сантиметр зайтайгаар таригдаһан газарай ургасын нэгэ монсогор свёклонь 700—900 грамм болоо. Харин 30—40 сантиметр забһартай байһан эшэнүүдэй свёкло бүхэн 1000—1500 грамм болоһон. Бидэнэй погонно метр газарһаа 3-4 монсогор свёкло гэхэ гү, али 3-4 килограмм ургаса абахадамнай, колхозойхид погонно метр бүхэнһөө 7-8 хүрэтэр свёкло ургуулжа, 2—2,5 килограмм ургаса хуряагаа. Энэ хоёр үрэ дүнгэй алинайнь һайн байһаниие ойлгожо ядахаар бэшэ ха юм.

Тиигэжэ һурагшадай бригада га бүриһөө дунда зэргээр 154 центнер свёкло хуряажа тушаагаа. Һурагшад Люда Чашухина, Люба Попова, Лена Новокрещенных гэгшэд гектарай 165—190 центнер ургаса абаһан. Харин мантай зэргэлжэ хүдэлһэн колхозой бригадынхид га бүриһөө миил 45 центнер свёкло ургуулаа.

СААХАРАЙ СВЁКЛО ҺАЙНААР УРГУУЛХАДА ЮУГЭЭРЭЭ АШАГТАЙБ?

Һурагшадаймнай бригадада центнер свёкло ургуулхада 14 мүнгэн гаргашалагдаа. Мүн гектар бүриһөө 300 түхэригэй олзо абтажа, колхоздо оруулагдаба. Тэрэнһээ гадна, малда шэмэтэ тэжээл—жом, патока, эшэ набша хэды ехэ абтаа гээшэб. Хэрбээ газараа уһалаа һаамнай, бүришье дээшэ ургаса гараха һэн.

Эдэ бүгэдөөр юу хэлэхэеэ һанаабши гэхэдэ, бодото оролдолго гаргаад, агротехникыень һайнаар шудалан, шэнэ онол арга зүбөөр хэрэглээд байбал, ямаршье газарта свёклын элбэг баян ургаса абтаха байһаниинь элитэ.

И. НОВОКРЕЩЕННЫХ.

Елань тосхоной 8 жэлэй һургуулиин үйлэдбэриин багша.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

Халирхайгаар, һайрхуугаар...

Хэбл... шэнэж...

„Баргажанай үнэн“ газетэ һү һааха, тэрэ[ниие] гүрэндэ худалдаха асуудалда анхарал бага ...

Энэ жэлэй үнгэрһэн гурба һарада гараһан **«Баргажанай үнэн»** газетын хуудаһануудые иража, һү һаалгаар, тэрэниие гүрэндэ худалдаха талаар хэр бэшээ юм ааб гэжэ һонирхобобди. Тиихэдэмнай иимэрхүү гаршагууд хойно хойноһоо харагдаадхина: «Чемпионой хани», «Урдынхяараал түрүүлһээр», «Түрүүшүүлэй дүршэл бүгэдын шадабари болгохо», «Түрүү зэргэдэ ябаһаар», «Хоёрдохи отделени хурданаар дабшана», «Замай залуурша олошорно», «Алтан гарта» гэхэ мэтэ. Тиин энэ үедэ оройдоол хоёр удаа шүүмжэлхы бэшэг толилогдоо.

Теэд эдэ һайрхуу гаршагууд доронь түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулһан, шэнэ онол аргануудые хэрэглэжэ байһан тухай бииратай юумэ байхагүй. Тэдэ мэдээсэлнүүд соонь энэ үедэ тэды литр һүн һаагдаа, эдэ малшад түрүү зэргэдэ ябана гэхэшүү.

Баргажанай управлениин ажахынуудта һү ехээр һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха кварталай түсэб дүүргэхэ арга боломжонууд бии байгаа гү гэжэ асуубал, гүйсэд байгаа ха юм.

Тиигэбэшье эндэхи колхоз, совхозуудта февраль һара гаратар һолоомо буйлуулха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй, искусственна һүн бэлдэгдээгүй байшоо. Ажахынууд үнеэдтээ тэжээл буйлуулжа үгэхын орондо гүнзэгы саһан соогуур адуулһаар ондо ороо. Мүнөөшье һаалиин олохон гүүртэнүүд дээрэ һолоомо буйлуулха, гидролизно аргаар дрожжо хэхэ, искусственна һү бэлдэхэ хүдэлмэри эхилээдүй байһаар.

Эдэ бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ тушаа «Баргажанай үнэн» газетэ үдэрһөө үдэртэ бэшэхэ, гэдэргэ татагшадые һайса шүүмжэлхэ байгаа. Теэд эдэ бүгэдэ дутагдалнууд тушаа газетэ уһа балгажархиһан мэтэ дуутай үнгэршоо.

Мартын 12-ой номерто толилогдоһон Аргадын совхозой Угнасайн фермын хүдэлмэри шүүмжэлһэн бэшэг дотор һолоомо буйлуулагданагүй, искусственна һүн бэлдэгдэнэгүй, энэ уршагһаа боложо бүхы һаагдаһан һүнэйнь хахад хубинь тугалда уулгагдана, ажахы дото[р] хэрэгсэлдэ гаргашалагд[аа] мэдээсэгдээ һэн. Теэд энэ ш[үүмжэл]хы бэшэгэй һүүлээр хаха[д] үнгэрбэшье, тэндэ ямар ... болооб гэжэ редакци унш[агшадаа] дуулгаагүй байшоо. Юрэд[өө га]зетын редакци шүүмжэл[хы бэшэг] толилоод лэ, тэрэнэй һүүл[дэ] хэмжээн абтааб гэжэ орой ... дэггүй.

Дэрэнэй совхоз, Ленин[эй нэрэм]жэтэ колхоз һү һаалгаар, ... гүрэндэ худалдалгаар ... ябана. Тиигэбэшье газет[э эдэ] ажахынууд тушаа шүүмж[элээ]раагүй байшоо. Зүгөөр тиим[э] жэлэл хэрэгтэй байһан.

Һү һаалга, тэрэниие гүр[эндэ ху]далдаха хэрэг мүнөө үедэ ... халада тоологдоно. Тиимэһ[ээ кол]хоз, совхозуудай үйлэдбэри[ин] байһан управлениин газета... асуудалда үдэр бүри анхар... лишадай, фермэнүүдэй, аж... дай хоорондо дэлгэрһэн с[оциалис] мүрысөөнэй дүн саг үргэл[жэ] солжо байха уялгатай.

Баргажанай управлении[ин ажахы]нуудаар ябажа, һаалишад ... тай хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэрэй ... дэ ажахын олохон хүтэлб[эрилэгшэд] анхардаггүй, һаалишадта ... гөөр хүдэлхэ зохид арга ... олгохо тушаа юушье хэдэ[гг]ү һаниинь элирнэ. Теэд упра[вление] газетэ эдэ бүгэдые обёорно...

Энэ жэлэй хоёрдохи ква[рталда] гүрэндэ һү худалдаха хаха... түсэб управлениин ажахы[нууд] заабол дүүргэхын тула «Барг[ажанай] үнэн» газетэ түрүүшын үдэрһ[өө] шо саг үргэлжэ энэ асууда[лда] анхаралдаа абаха бэзэ гэжэ ... дана. Тиихэдээ һаалиин фер[мэнүүд] хэндэ хүдөө бэшэгшэдэй ... дэй постнуудые эмхидхэжэ, ... хүсөөр дутагдалнуудые саг ... элирүүлжэ, бүгэдын анхарал... бижа, богони болзорто усад... шаа эсэшэгүйгөөр тамсаха ... Илангаяа хоорондоо мүрысэ... мэнүүдэй, ажахынуудай худал... дүнгүүдые саг үргэлжэ га... үргэнөөр харуулжа байха ...

ВДНХ-гай ҺОНИН

МАЛШАДТА ШУХАЛА ЗҮЙЛНҮҮД

Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын «Ветеринария» гэжэ павильон дотор адууһа мал аргалалгада хэрэгтэй шэнэ янзын элдэб машинанууд, аппарадууд, инструментнүүд болон эмүүд табигданхай.

Малай бэеын халууниие үзэдэг электротермометр выставкэ харагшадые һонирхуулна. Тэрээгээр малай бэеын халууе 10 секунда соо элирхэйлхэ байна. Мүн малда тон түргөөр, бэлэхэнээр тарилга хэдэг элдэб янзын шприцүүд эндэ бии.

Манай орон дотор түрүүшынхеэ адуунай хотын шүүһэ абадаг аппарат зохёогдоо. Тиимэ аппарадаар нэгэн доро гурбан мориной, тус бүриһөөнь 5—7 литр хүрэтэр, хотын шүүһэ абажа болоно. Адуунай хотын шүүһэ залуу малда уулгахада хото, гэдэһэнэй үбшэндэ дайрагдадаггүй.

М. Ларькин,
ВДНХ-гай ахалагша экскурсовод.

Шэнэ уялга абаба

Ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангаха Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи управлениин мэдэлэй Хёлгын леспромхозой хүдэлмэришэд продукци үйлэдбэрилхэ кварталай түсэб хахад һараар уридшалан дүүргэбэ. Бэлэдхэһэн модые зөөхэ, таллуулха, мүн модо хюрөөдэхэ түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэв.

Иимэ амжалта туйлахын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Үбэлэй сагай үшөө ерээдүй байхада ашаа шэрэхэ харгы заһагдаһан, бэлэн болоһон модые хадагалха, ашаалха талмайнууд сэбэрлэгдэһэн байгаа.

Леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ А. А. Лаптевай бага комплексно бригада түрүүлжэ ябана. Жэлэй эхинһээ тус бригадынхид эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа, түсэбөө 170 процент хүргэһэн юм. Март һарада үдэртөө дунда зэргээр 90 кубометр, зарим үдэрнүүдтэ 135 кубометр хүрэтэр модон эндэ бэлэдхэгдээ.

Лаптевай бригадын гэшүүн бүхэн олон мэргэжэл шудаланхай. Тэдэнэр мотористын мэргэжэлтэй байһан дээрэһээ «Дружба», мүн электро-хюрөөгөөршье хүдэлжэ шадана.

Мүнөө үедэ Лаптевай бригада Уласхоорондын һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь хоёр һараар урид—Майн 1-дэ дүүргэхэ уялга абанхай.

Лаптевай бригадын эдэбхи үүсхэлые бусад бригаданууд дэмжэн абана. И. Д. Пельменовэй бригада март һарада 1750 кубометр модо бэлэдхэхэ уялгаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. И. П. Кошулинай бригада таба һарын түсэб апрелиин 26-да дүүргэхээр хүдэлжэ байна.

Түрүү бригадануудай һайн һайхан эдэбхи үүсхэлые дэмжэн абаха зуураа, Хёлгын леспромхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэд абаһан социалис уялгаяа дахин хаража, таба һарынгаа түсэбые Майн 1 болотор дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаа. Тэрэнээ бэелүүлхын тула эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

С. Солкин,
Хёлгын модо бэлэдхэлэй ажахын главна инженер.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Рассвет» колхоз хабарайнгаа тарилгада һайнаар бэлдэн, машина техникээ заһабарилжа түгэс бэлэн болгонхой. Эндэ элдэб түхэлэй 45 трактор, 42 сеялкэ, 37 плуг гэхэ мэтэ зэр зэмсэг заһагдажа гаргагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой механизаторнууд (зүүн гарһаа) Кондрат Иванов, Василий Афанасьев, Еремил Пантелеев.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Адлихан аргатай байбашье...

Хоёр хүршэ колхоз: газар уһа нэгэтэй, һуудал байдалаараа, ажахыгаараашье адлирхуу. Эдэмнай—Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Улаан Оронго», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд.

Теэд культурно-ажаһуудалай хэрэглэмжэ тэндэ ямараар хангагдажа байнаб? Нэн түрүүн «Улаан Оронго» колхозые абаад үзэе. Эндэ гансахан январь һараһаа эхилээдшье нилээд юумэ хэгдээ. Хүдөөгэй клубайхид (даагшань нүхэр С. Б. Цыренова) 1-дэхи комплексно бригада, хонишодой дүрбэн отара даажа абаад, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд тушаа олохон уншалга болон хөөрэлдөө үнгэргөө, «дайшалхы», «сахилгаан» хуудаһануудые гаргалсаа. Хонидой үбэлжэлгые партийно-гүрэнэй хиналтын түлөөлэгшэдтэй суг ябажа шалгалсаа. Клубайхидай үүсхэлээр мүн «Культурын үдэр» эмхидхэгдээ. Тиихэдээ эдэбхитэд болон киномеханик —бүхэли бригада холын дүрбэн отара дээгүүр ябаһан, гэр байраяа сагаадахадань хонишодто туһалһан, уряа лозунгнуудые тэндэ бэшэжэ үлгэһэн, социалис уялгыень уран гоёор буулгажа үгэһэн байха юм.

Мүнөө дурсагдаһан клубай хангадаг отара бүхэндэ хонишоной булан эмхидхэгдэнхэй. Янгаажанай отарануудта телевизор табигдаа.

Малшадай дунда иимэрхүү хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдана.

Түб тосхондо клуб соонышье һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг. Жэшээнь, тэндэ КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ хабаадагша нүхэр М. Д. Цыреновтэй уулзалга эмхидхэгдэһэн, «Совет залуу хүнэй шанар шэнжэнүүд» гэһэн лекци нүхэр Д. Басаев уншаһан, В. И. Ленин тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ тухай лозунг-плакадууд тэндэ бэлдэгдээ.

Нүхэр Н. В. Цыренов хүдөө ажахын экономикые колхозниктуудта заадаг, тэндээ элидхэл болон хөөрэлдөө ходо үнгэргэдэг.

«Улаан Оронгодохи» библиотекэнь баһал һайнаар хүдэлнэ. Тэндэ уншагшадынь үнгэрөөшэ хоёр-гурба һарын турша дотор 35 хүнөөр олошороо, 6 стенд түхеэрэгдэн табигдаа, арадай ажахыда хими нэбтэрүүлхэ тухай зурагууд үлгэгдөө. Баһа «1963 ониие «Улаан Оронго» колхоз ямар дүнгүүдтэйгээр үнгэргөөб, 1964 ондо ямар түсэбтэйгөөр хүдэлнэб» гэһэн гоё түхеэрэлгые хүн бүхэн тэндэ һонирхон харана. Хонишод, һаалишад, шубуушадай уялга баһа уран гоёор бэшэгдэжэ үлгэгдөө. КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр хэдэ хэдэн хөөрэлдөө эмхидхээ. 255 хүн нүүдэл библиотечкэнүүдһээнь номуудые абажа уншадаг. Библиотекэ өөрөө 40 янзын журнал, газетэ захижа абадаг, тематическа үдэшэнүүдые үнгэргэдэг. Жэшээнь, һаяшаг «Хими—дайшалхы хэрэгнай» гэһэн темэтэй үдэшэ үнгэргэгдөө. Тэндэ агроном В. Цыбиков, зоотехник нүхэр Торгашин, багша Р. Д. Данжиева, агроном В. И. Левенко, геолог Д. Б. Цыденов гэгшэд элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ үгөө. Удаань концерт болоо һааб даа.

«Улаан Оронго» колхозой хүтэлбэрилэгшэд соёлой эдэбхитэдэй үүсхэл эрмэлзэлгые ходо дэмжэдэг, тэдэндэ али бүхы туһаламжа үзүүлхын хойноһоо оролдодог.

Тус колхоз өөрынгөө мүнгэ зөөреэр шэнэ клуб баряа. Мүнөө үедэ тэрэнь уран гоёор шэмэглэгдэжэ байнхай. Намартаа хоёрдохи дабхартань библиотекэ орохо. Тэндэ уншалгын һаруул уужам зал байха.

Гансал муу юумэниинь юуб гэхэдэ, хүгжэмшэгүй дээрэһээ һайн программа бэлдэхэ аргагүйдэнэ.

Оронгодо мүн банинь недели бүхэндэ алгадгүй хүдэлдэг, хүн зоной эрилтые муу бэшээр хангадаг. Хабарай тарилгын эхилхэтэй адли хүүгэдэй саад болон яслинуудынь хүдэлөөд эхилхэ.

Юрэдөө дурсагдаһан колхоздо соёлой эмхи зургаанууд гэр байрааршье һайса хангагдаһан байна. Тэндэ эдэбхитэдшье бии. Хүтэлбэрилэгшэдыншье соёлой хүдэлмэридэ туһалалсадаг.

Хүршэ түбхинэһэн Кировэй нэрэмжэтэ колхозые абаад харахада, ташха ондоо. Эндэ шамбай бэрхэ залуушуулшье олон, шэнэ һайн клубшье бии... Теэд «юу хэжэ сагаа үнгэргэхэб», «хаана ошожо, болбосон зохидоор амархаб», «хүдэлхэеэ болиһон клуб» гэхэ мэтын гомдолтой үгэ хүүр тэндэ үдэр, үдэшэ бүри шахуу гаража байдаг. Клубые даагша Ким Линхобоин саг үнгэргөөд, салин абаад лэ байдаг «ажалтай». Библиотекэнь мүн лэ клубһаа холо ошоогүй, гүнзэгы бүхэ нойртоо дарагдаһан зандаа, тэрэниие даагша нүхэр С. Чагдуровада хэлэ боли—адли, хэһэн бүтээһэн юумэ байхагүй. Магазин нээһэн юм шэнги библиотекээ нээгээ[д] ном хубаажа үгэбэл, хамаг ... бүтээһэн дээрэ тоолоод, һанаа... хан һуудаг, хүдөө ажахые ... дань хурдан түргэнөөр хү... хэрэгтэ хубитаяа оруулхын ... һоо заашье оролдодоггүй. ... уужам таһалга байбашье, ... нэгэшье выставкэ, стенд ... дээгүй... Иигэжэ зүн дагаа... лахада, ямар мүртэй үрэ ... даа.

Бани гэхэдэ, баһал түли[гүй] гүй.

Теэд Кировэй нэрэмжэтэ ко[лхоз]до культурно-ажаһуудалай ... яахадаа иимэ муугаар хангаг[дана]. Эндэ штатна хүдэлмэрилэгш[эдэй] гадна, колхозой партийна, ... молой хүтэлбэрилэгшэд ехэ ... гэжэ һанагдана. Эдэнэй оро[лдолго] гаргаад байбалнь, юуншье хэр... кировэйхид оронгынхидһоо ... дутахагүй!

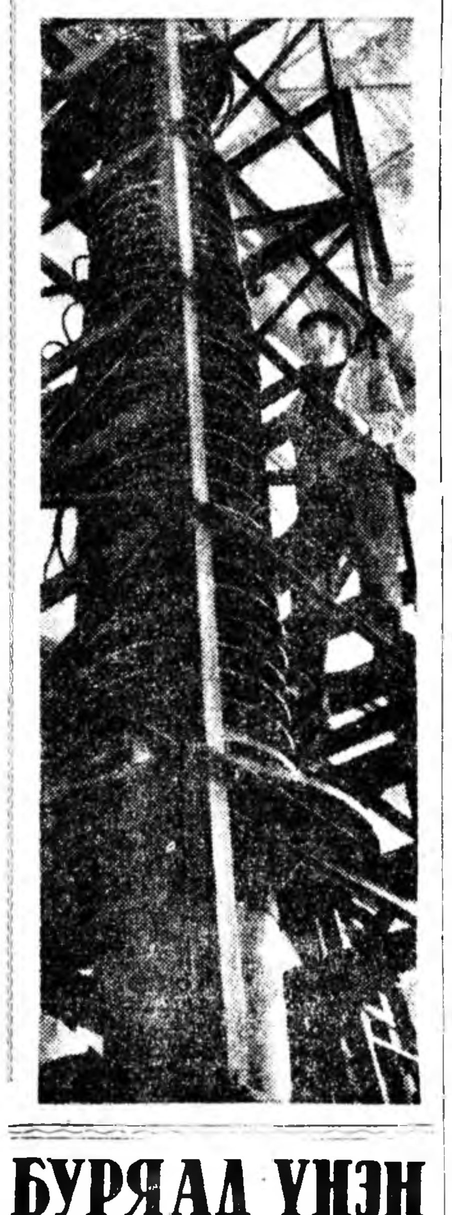
Адлихан арга боломжотой ажал хэрэгтээ ондо ондоогоор ... даг дээрэһээ иимэ юумэ бол[оно] юм даа.

Культурно-ажаһуудалай ... лэмжые хангаха хэрэгтэ бүх... оролдосотой һайнаар хабаа[лсаха] гэжэ соёлой хүдэлмэрилэгшэ... дэ хандаха хүсэлтэйб.

З. МАЛХАН[ОВ],
Улаан-Үдын хүдө[ө] аймгүйсэдкомой со[ёлой] таһагай инспек[тор].

Москва шадарай «Изолятор» гэжэ заводто Ангарай, Волгын гидроэлектростанцинуудта хэрэгтэй шухала түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргана. Зураг дээрэ: Братска ГЭС-тэ эльгээгдэхэ түхеэрэлгэ заводто туршагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной апрелиин 2.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ

ОЧЕРК

Машина фермын хажууда туласа ерээд тогтошобо.

— Басагадууд, энээниие абагты.

Нарин улһаар зохидхоноор уяатай хэһэг хэһэг номуудые хүнүүд бэе бэедээ дамжуулан харанад.

— Яагаа һайн юм, танда баяр хүргэнэбди,—гэлдэбэ һаалишад.

Һаалишан Людмила Осколкова үнэтэй һайн юумэ бариһандал, эдэ номуудые сүмөөхэнөөр абаад лэ табижа байна. Шэнэ-Хүрбэһөө ерэһэн совхозой библиотекые даагша Василий Кузьмич Лобачев һүүлшын уялаатай ном бaряад, машинаһаа бууба.

Нүүдэл библиотекэ ерээл! Энээнэй ерэхэдэ һаалишад ехэ баяртайгаар угтадаг. Шэнэ номууд ерээ... Тиигээд Василий Кузьмич ерээ хадаа, нэгэл һонин, шэнэ юумэн тухай заатагүй хөөрэжэ үгэхэ гэжэ эндэ байгшад һайн мэдэнэ. Эдэнэр газетэншье өөһэдөө уншадаг зонууд байха. Тээ тэрэ номуудай хажууда «Известия», «Правда Бурятии», «Советская Россия» газетэнүүд шэдээтэй хэбтэнэ. Василий Кузьмич мүнөөдэр эгээл шухала болоод байһан юумэнүүдтэ хүнүүдэй анхарал хандуулжа шададаг хүн. Хэлэхэдээшье тодо һонороор, һонирхолтойгоор, хүнэй хадууажа абамаар хөөрэхэ. Тиигэхэдэнь ойлгожо, хадууажа абахаш.

Дардам харгы дээрэ оршодог Онохойн совхозой Петропавловкын фермын хажууда ерээд лэ энэ машина тормозоо ходо татадаг болонхой. Заримдаа һаалишадта түлеэ залһа асарха. Һаалишан бүхэндэ гэр бүлэ, үхибүүд бии. Гэр тойронхи ажалда ехэ саг һаладаг. Тиимэһээ эндэ хүдэлдэг эхэнэрнүүдэй ажалда иигэжэ туһална ха юм даа. Эрхим ажалаараа, хэшэгтэй һайхан гараараа эдэнэрнай иимэ эрхэтэй болонхой. Эндэхи һаалишад бултадаа түрүүшүүл, замай залуурша юм. Эндэ хүдэлдэг хүн бүхэн жэлэйнгээ уялгые холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

Гэнтэ нэгэ үдэр худалдаа наймаашад эд бараа асаржа, һаалишадай нюдыень энеэлгэхэ. Нооһон кофтонууд, гоё һайхан ситец болон бусад... Наймаанда ерэһэн эрхим эд бараае түрүү хүнүүдтэ һаалишадта асаржа худалдадаг, һүүлдэнь бэшэ хүнүүдтэ наймаалагдадаг болонхой.

...Мүнөөхи тугаарай Василий Кузьмичые тойроод эхэнэрнүүд һуунад. «Ямар һониниие дуулгахань aаб» гэһэн янзатайгаар долоон эхэнэрнүүдэй нюдэд урдаһаань харана. Нюдэнэйнгөө хажуугаар бага багa уршалаатай боложо байһан Мария Тимофеевна Белых (эндэхи фермын ахалагша һаалишан) тэдэнэй дунда һуужа байна. Сонхын хажууда һуунхай энэ эхэнэр нюдэеэ байд гээд лэ газаашань табина. Мүн байд гээд лэ сагаа харана. 12 багаар машина үбһэ асарха ёһотой. Юуб гэхэдэ, эндэ гурим ёһо наринаар сахигдадаг болонги. Иимэ гуримтай болохын тулада ахалагша һаалишан фермые даагша Иннокентий Иванович Осколковтой хэды дахин таталдаадшье абаһан байха.

— Заводой хүдэлмэришэдэй бүхы ажал часаар эмхидхэгдэнхэй, хуу гурим журамтай, жэншэдгүй һайнаар эмхидхэгдэнхэй байдаг бэшэ аал? Фермэ гээшэмнай мүн лэ цех ха юм. Тиимэһээ хүн бүхэн гурим журамтай, нарин нягта байг лэ. Үбһэ асардагшье хүнүүд иимэ гуримтай болог,—гэжэ Мария Тимофеевна хэлээ һэн.

Нүүдэл библиотекын фермэдэ ерэдэг, эрхим һаалишадые эд бараагаар, тэдэнэй гэр бүлынхидые түлеэ залһаар хангадаг болоһон ушар хадаа өөрөө зүндөө бүтээ бэшэ, харин ехэ оролдолгын ашаар гуримшаһан байха. Эдэ бүгэдын түлөө ахалагша һаалишан, нютагай Совед[эй] депутат һайсахан оролдоһон юм.

Мария Тимофеевнагай нэгэ кнопко дараадхихадань уһан хобоонуудаар урдаад, түмэр бааг, тэжээл буйлуулдаг амһарта соо дүүрээдхинэ. Бүлеэдхэгдэһэн уһан гонзогор хобоо соо дүүрэжэ эхилбэ. Гарай үзүүрээр хүдэлөөд лэ ехэ ажал бүтээбэл даа. Энээнэй урда тээ иимэ хүдэлмэридэ ямар ехэ хүсэн гарадаг байгааб! Үдэшэлэн гар, нюрганайнгаа шархирха, үбдэхэдэ, хэһэн ажалай хүндые ойлгодог байһан лэ.

Фермэдэ хорин зургаан жэл соо хүдэлһэн Мария Тимофеевна иимэ оньһожоруулгада баярлан ябадаг байһаниинь ойлгосотой. Тиигээшье aаб даа. Юуб гэхэдэ, хүнэй түүхэ гээшэмнай өөрын шатануудтай, хуудаһануудтай бшуу.

Энэ ахалагша һаалишанай хадагалжа байһан зузаан гэгшын хабтаһан соо сэгнэшэгүй ехэ Хүндэлэлэй тэмдэгүүд байна. Олон жэлэй турша соо Мария Тимофеевнагай абаһан алталмал бэшэгтэй Хүндэлэлэй грамотануудые харанабди. 1947 он, 1949..., 1953, 1956, 1957 он, бүри һаянай —1960, 1963 оной... Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр, шэн габьяатаар хандаһанай бодото гэршэнүүд эдэ бэеэрээ байнал даа.

Эдээнээ ирахадаа, Мария Тимофеевна, өөрынгөө ажалай намтар, түрэл совхозойнгоо алхаса хараһандал болодог юм. Эдээн cooһoo эгээл үнинэй, шарлан татаһаниинь анхаралынь хандуулна. Энэнь 1947 он...

Саһа үрхирүүлһэн газарай һалхин үлеэхэжэ байба. Соолго тээшээ үнеэд ехэ дурагүйгөөр маамаргалдан, аалияр, алхалалдана. Гурба модо тухай ябаад, соолго болобо. Мария Тимофеевна бишыхан мүльһэтэй уһа хүнэгөөр удхаад, модон хобоо соо эюулнэ. Уралаа бүршагануулжа байгаад, үнеэд уһа гудамхина. Үнеэдтэе үбһэ тэжээл буйлуулха болоходоо һаалишад ведронуудаа бaряад, энэл соолгоһоо уһа зөөдэг һэн. Һүүлээрнь үдэшэлэн нюрга, гарнии шархирха, үбдэхэ.

Алталмал энээхэн хуудаһан дээрэ 1947 гэһэн тоо харанабди. Республикын хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадагша Мария Тимофеевна Белых гэгшэдэ үгэһэн үнэмшэлгэ. Мүнөө энээн дээрэ байһан нэгэ тоо энэ һаалишанда энеэдэтэй шэнгеэр харагдана. Үнеэн бүриһөө 890 килограмм һүн һаагдаба гээд бэшээтэй. Энэмнай тэрэ үеын эрхим үрэ дүн гээшэл даа.

Үшөө нэгэ тоо—1953 он. Мария Тимофеевнагай хүдөө ажахын выставкэдэ дахяад хабаадаһан тухай энэ тоо гэршэлжэ байба. Ажалайнь дүн —үнеэн бүриһөө 1160 килограмм һү һаагаа.

1956,...1960 он,..1963 он... Мүнөө эндэ баһа нэгэ ондоо тоо харанабди. Үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һүн һаагдаа. Энэ жэлдэ 1900 литр һаахаар уялга абанхай. Уялга абаал хадаа дүүргэхэ гээшэ хүн бүхэнэй нангин хэрэг ха юм даа. Мария Тимофеевнашье хии талаар үгэ алдадаггүй хүн.

...26 жэл соо һаалишанаар хүдэлнэ. Тиихэдээ нэгэл—Петропавловкын фермэдэ хүдэлһөөр. Энэ үе саг соо ямар олон һаалишад эндэ хүдэлжэ гараа гээшэб. Нэгэ үедэ эндэ хүн удаан тогтодог, тородогшьегүй һэн даа. Һайн байра байдалтай газар уруу ябашадаг һэн. Тиин энэ ахалагша һаалишан эндээл хүдэлһэн зандаа. Зүгөөр жэл ерэхэ бүри дүй дүршэлынь, амжалта туйлалтань улам ехэ болоно, алдар суунь дэлгэрнэ. Энэ саг соо Мария Тимофеевнагай һургаһан хэды олон һурагшад фермэ, колхоз дээрээ суутай һаалишад болонхой гээшэб!

Өөрынгөө байдал тухай энэ хүн балай хэлэжэшье үгэдэггүй. Хэрбээ энээнииень уудалжа хараха болоо һаа, һайн һайхан, баяртай юумэнүүд олон юм аабза, мүн хүндүүлхэйншье юумэн биил ха даа. Бултадаа багаханууд үхибүүдтэй залуу эхэнэрэй үбгэнөө дайнда мордохуулһые хүршэнэрынь хараһан байха. Үбэлэй нэгэ хүйтэн һүни һэн. Шанга һалхинай эшхэржэ, сонхын хаалта наяргажа байхадань сэрэгшын бүлэдэ муу заяатай саарһан ерэһэн юм. Энээн дээрэ бэшээтэй үзэгүүдэй нэгэ эли тодо боложо, нэгэ бүрүүлтэжэ байһые мүнөөшье болотор мартадаггүй. Энэ мэдээсэл Мария Тимофеевнагай зүрхые таһа бажуужа байһан мэтэ болобо. Үйдаад гунuудаад ябаха гүш даа, юушье мэдэхэгүй багахан гарнуудай хормойһоошни татажа, юумэ эрижэ байхадань баһал зүрхэнини хүдэлхэ. Эдээнэй тулада ажаллаха хэрэгтэй. Ажал хэхэ гээшэмнай бүхы гашуудал, бэрхэшээлһээ абардаг эм ха юм даа.

— Үнеэгээ һаагаад, город орохош... Үшөө ябагаар ааб даа. Тиигэһээр зүүрандашни ябаһан машина гү, унаа шамай һуулгажа болохо. Иигэжэ хилээмэ абаад, гэртээ яаража ерэхэш. Гэрэйнгээ хаж[уу] хүүргэдэ дүтэлхэдөө, сонходо[о] жо байһан үхибүүдэйнгээ ... обёорхош...

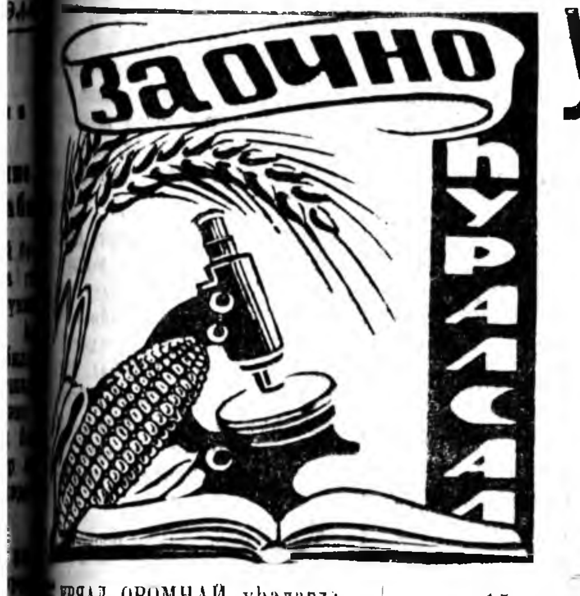
Эдэ бүгэдэ дайн сэрэгэй үе[ын] хэшээлнүүдэй хуудаһанууд[ай] мүн. Мүнөө энэ һаалишамна[й] дэлгэр байдалтай, совхозынь ... гэгшын гэр барижа үгөө. ... үхибүүдээ хүл дээрэнь гарга[аа], сагадынь өөһэдөө гэр бүлэто[й бо]лонхой.

Мария Тимофеевнагай ажа[лай] зам тиимэ хүнгэнөөр үнгэрэ[ө]... тиигэбэшье Полина басагань ... ажалай замда ороходонь,—«... шанаар хүдэлэ» гээд эхэнь ... һэн.

Мүнөө эхэ басаган хоёр нэг[э] мэдэ хүдэлнэ. Энэ наһажаа[л] лишанай гэртэ баяр баясхала[н] барин ерэдэг болонхой. 196[1] зунай нарата һайхан нэгэ ... совхозой клубта уриба. Тэнд[э] шанай энэ һаалишанда ко[ммунис] ажалай ударнигай үнэмшэл[гэ] рюулагдаа бэлэй. Арба нэгэ ... нютагай Советэй депутадаар һ[унга]даа. Энэ уялга дүүргэжэ ябах[а]дэб асуудал гарадаг: гэр ... байра байдалай гэхэһээ эхилээд ... юумэн гараха. Эдэ бүгэдэнд[ээ] олжо ядадаггүй.

...Тосхоной үйлсөөр нэгэ хүн ... хална. Урдаһаань ерэһэн хүн ... ехээр хүндэлэн мэндэшэлнэ. Н... хүн доро дохин амаршалан[гүй] эхэнэрэй хажуугаар гара[дагг]... Айл аймагайнгаа баяр хүнд[ые Ма]рия Тимофеевна ойлгодог. Аж[ал]... ехэ зам гаталжа гараһан энэ ... рые хүндэлхэ мүрөөрөө хүн ... гээд зон нүхэдыншье хэлсэд[аг].

В. МЕЛЬН[ИКОВ].

ДОЛООДОХИ ХЭШЭЭЛ

УhАЛАЛГА—ҮНДЭР БАЯН УРГАСЫН ЭШЭ НҮХЭСЭЛ

УРЯАД ОРОМНАЙ уhалагдадаг газараар нилээд баян Уhалагдажа боломоор гахэмжээн 175 мянган гекболодог. Тэрэнэй 42 мянган рынь тариалан, 114 мянгектарынь сабшалан юм. лагдадаг газараар илангаяа ражанай (29 мянга шахуу ар), Мухар-Шэбэрэй (30,9 ган гектар), Улаан-Үдын 7 мянган гектар), Хяагтын 4 мянган гектар) үйлэдбэ управленинүүдэй ажахыт албэг. Баргажанай, Оной совхозуудые, Мухар-Шэбэ аймагай XXI партсъездын, инай нэрэмжэтэ, «Родина». жба» колхозуудые, Хяаг аймагай мүн «Родина», ужба» колхозуудые уhалагг газар эрхилдэг ажахынууд тоолоходо зүб байха.

шар иимэhээ уhалагдадаг рай гектар бүхэниие үрэ ехээр ашаглаха тушаа ажахын омууд болон хүтэлбэрилэг гол анхаралаа хандуулха тэй болоно бшуу.

ахан бии байhан мелиоративтуршалгын станциин хүдэллэгшэдэй элирхэйлhэнэй р, газар уhалхада ургамалай а нилээд дээшэлдэг байна. энь, эртэ хабар нэгэ дахин агдаhан гектар шэниисэhээ центнер хүрэтэр ороohо, 114 тнер хүрэтэр саахарай свёкло, центнер хүрэтэр хартаабха ожэ абтаhан жэшээтэй. Игээд ээрээ уhалагдадаг газар өөр эдлэхэ гээшэ шухалашье, туhаар ехэшье хэрэг болоно.

Иимэ баримтые дурдахада за нэгэн энэтнай туршалгын нциин туйлаhан дүн гээшэ. онэй эрхэ байдалые колхоз, хозойхитой жэшэhэнэй хэрэг ү гэжэшье болохо. Теэд колй байдал дээрэhээ хараад л даа. Нёдондо Хяагтын үйбэриин управлениин «Роди колхоз уhалагдадаг 222 гек газарhаа 16—16 центнер шисэ абаhан, тиихэдэ 53 гек участогай гектар бүриhөөнь центнер ороohо хуряаhан зэргай. Харин тэдэ участогтай зэрээ байhан уhалагдаагүй гаhаа миил 8,5 центнер ороohо hан байха юм.

Үшөө нэгэ жэшээ. Онохойн хозой хартаабхашан нүхэр ьгунова нёдондо уhалагдадаг асторhаа гектар бүриhөөнь 220 тнер хартаабха малтажа аба, тиихэдэ «Дружба» колхозой (Мухар-Шэбэр) 141 центнер суглуулhан. Иимэ жэшээдые үшөө олоор баримталжа омоор байгаа. Тооложо үзэhэ ёhоор манай республика уhададаг газарhаа түсэбтэ ургаашье абаад байгаа hаа, нёдон хоёр миллион шахуу пүүд ohо тариа, 26 мянган тонно овощ, 15 мянган тонно саахарай свёкло нэмэжэ абаха аргатай байгаа.

Теэд юундэ ургаса иимэ ехээр абанагүйбибди. Гэмынь ганса — **уhалагдадаг газараа хэрэглэнэгүйбди, хайша хэрэгээр ашагланабди.** Нёдондо уhалагдадаг газарhаа дунда зэргээр гектар бүриhөө 10,3 центнер ороohо, 103 центнер овощ, 103 центнер кукурузын набша намаа, 82 центнер саахарай свёкло, 44 центнер хартаабха абаhан байнабди. Энэмнай уhалагдадаг газараа муугаар лэ ашаглаhанай үрэ дүн гээшэ.

Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, уhалагдадаг газарнай эзэгүй, хэнэйшье анхарал татанагүй. Тиимэ газарhаа заахан ургаса хуряажа абаhанай түлөө хэншье зэмэлэгдэдэггүй, хэнhээшье эрилтэ хэхын аргагүй. Тэрэнhээ гадна, уhалалга дээрэ ямаршье ёhо гурим, агротехникын заабари баримталагдадаггүй байна. Иимэ байхада hайн үрэ дүн туйлагдаха гээшэ аал?

УhАЛАГДАДАГ ГАЗАРЫЕ зүбөөр, үрэ ехэтэйгээр ашаглахада тарилгын бүридэл ехэ удхатай бшуу. Иимэ газарта ургаса багаар үгэдэг ургамалнуудые таридаг, ехэ талмайе паарлажархидаг заншал манда бии. Жэшээнь, нёдондо 5253 гектар уhалагдадаг газарта ургаса багаар үгэдэг урамалнууд таригдаhан гээшэ.

Ханааб, hубагуудаар элбэг байгаад, ехэ газараа уhалжа шадангүй, гандаажархиха ябадал мүн лэ тэсэшэгүй зүйл болоно. Үнгэрhэн жэлдэ уhалагдамаар 41 мянган гектар тариалангай 22 мянган гектарынь уhалагдаhан нэрэтэй, бэшэниинь шииг нойто абаагүй үлэhэн байна.

Тарианай газар уhалалга гээшэ хүндэ хүшэр хүдэлмэри байhыень арсаха аргагүй. Уhалууриин системэнүүд ёhото түхеэрэлгэшьегүй ха юм даа. Энэ ушар уhалалгые оньhожоруулха гэхэдэ түбэг татана. Яалтай гээшэб? Уhалалган дээрэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө участогуудые тэгшэлхэ, ута буураздаа татажа уhалдаг болохо шухала. Иимэ дүршэл хэрэглээ hаа, ажалай бүтээсэ 3-4 дахин дээшэлхэ, нэгэ хүн халаан соогоо 0,7 гектар газар уhалхын орондо 3-4 гектар хүрэтэр уhалжа шадаха байна. Гэбэшье хуушан лэ гуримаараа хүдэлhөөрбди.

Колхоз, совхозуудн ай уhалагдадаг газар эдлэхэдэ хэрэгтэй болодог зэр зэмсэгүүдээр ехэ дуталдадаг байна. Зарим ажахынууд тиимэ зэмсэгшьегүй байhаар. Иимэ байдал газараа түргөөр уhалха гэхэдэ мүн лэ hаад ушаруулдаг байhаар. Газар уhалалгын болзор манай эндэ тон богонихон. Тиигэбэшье аргынь оложо боломоор. **Сагаа алмахын тулада намар лэ тариалангаа уhалха хэрэгтэй.** Ургасынь хуряажа абан сасуу тэрэнээ намарай паар болгон хахалаад, удаань уhалха шухала. Иимэ уhалалга хабарайхиhаа шанараараа заашье доошоо байхагүй.

Уhалалгын шанар тушаа яаха аргагүй анхаралаа хандуулха зэргэтэйбди. Энэ талаар дутагдалнууд нилээд олон. Хэнэйшье мэдэhээр, газарай нюрууагай нэгэ жэгдэ бэшэ байдаг hэн тулада, хүрьhэн адли hайнаар ундалуулагдадаггүй, эреэ марьян болодог. Энээнhээ боложо ургасашье соохорлодог юм. Тиихэдэ **ургамалай ургажа байhан үедэ газар уhалха ябадал огто эрхилэгдэнэгүй.** Тиимэ уhалалга тон хэрэгтэй байдаг.

Хэрбээ уhалагдадаг газарта нютагай гү, али минеральна үтэгжүүлгэ оруулбал, ургаса бүришье дээшэлдэг гээшэ. Уhалагдаагүй гектар газарай хүрьhэндэ 90 килограмм азот, 90 килограмм фосфор, 60 килограмм кали нэмэжэ оруулаад байхадаа, 28 центнер шэниисэ абаhан. Тиимэ жэшээнэй үтэгжүүлгэ оруулhан газарые ургасынь гараад байха үедэ нэгэ дахин уhалхада 40 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряаhан байна. Иимэ туршалга мелиоративно-туршалгын станцида мүн хэгдэhэн.

ПАРТИИН ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүдэй hүүлээр уhалагдадаг газар эдлэлгые hайжаруулха талаар республикымнай колхоз, совхозуудта зарим тэды юумэн хэгдэжэ эхилбэ. Уhалагдадаг газарта ямар ургамалнуудые тарихаяа дахин хаража үзэхэ, хэрэглэгдэхэеэ болиhон хуушанай ханааб, хаалтануудые заhаха, уhалууриин системэнүүдые шэнээр бариха хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Тэрэшэлэн насосно станцинуудые, уhа сасадаг түхеэрэлгэнүүдые бүхы хүсэн соонь ашаглахаар хараалагдана. Эдэ хэмжээ бэелүүлhэнэй ашаар уhалагдадаг газар 47 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдэхэ ушартай.

Байгша ондо уhалагдадаг газар дээрэ 22 мянган гектар ороohото ургамалнууд, 2000 гаран гектар саахарай свёкло, 1600 гектар хартаабха таригдахаар тодорхойлогдоо. **Мүнөө ороohото ургамалнуудые ургуулха 57, кукуруза ургуулха 143, саахарай свёкло ургуулха 28, хартаабха ургуулха 155, луговодуудай 253 звено республикымнай колхоз, совхозуудта эмхидхэгдээд, хүдэлжэ эхилэнхэй.** Эдэ звенонууд өөhэдынгөө хүсөөр ханааб, хаалтануудые заhана, наг шэбхэ шэрэнэ.

Мүнөө үедэ республика доторнай 100 шахуу ехэнүүд хаалта бодхоогдожо байна, уhалагдадаг газарта 267 мянган тонно наг шэбхэ гаргагданхай, нилээд ехэ мүльhэн дошо хүргэгдэнхэй гээшэ. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Суулгын, Ториин совхозууд болон Мухар-Шэбэрэй, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй бусад ажахынуудта бүхэли үбэлдөө насосно станцинууд хүдэлжэ үнгэрөө.

Уhалагдадаг газарые ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохо гэhэн үүсхэл гаргаhан Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд газараа уhалхаар ехэхэн бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүтээжэ байнхай. Эндэхи уhалагдадаг али бүхы газар звенонуудта даалгаданхай.

«Дружба» колхозые жэшээ болгон харуулая. Агроном И. М. Синицынэй даадаг звенодо 300 гектар уhалагдадаг газар даалгаданхай. Энэ звено ханааб, хаалтануудые заhана, шэбхэ шэрэнэ, уhалууриин зэмсэгүүдые бэлдэжэ байна. Гектар бүриhөө 23 центнер ороohо абаха гэhэн уялгатай. Тэрэ колхоздо саахарай свёкло ургуулха 3, кукуруза ургуулха 3, луговодуудай 5 звено эмхидхэгдэнхэй. Түрүү кукурузашад Жамсо Цоктоев өөрынгөө 200 гектар газарые насосно станцяар уhалжа, гектар бүриhөөнь 500 центнер кукурузын ногоон набша намаа хуряажа абахаар шиидээ.

ХАБАРШЬЕ ЕРЭБЭ гээшэ. Газар уhалалгые үргэлжэдэнь ябуулха саг бүри ойртобо. Ушар иимэhээ звено бүхэниие хүнэй болон мори унаагай хүсөөр хүсэлдүүлхэ, зэр зэмсэгүүдээр гүйсэд хангаха, тэдэндэ газарыень таhалжа үгэхэ, ханааб болон хаалтануудые дууhан бэлэн болгохо зэргэтэй. Гэбэшье зарим тээ, илангаяа Загарайн, Сэлэнгын уhалууриин управленинүүдэй харьяата ажахынууд энэ шухала хэрэгтэ ёhо тэдысэ хандана, ёhоор юумэ бүтээнэгүй.

Үшөө нэгэ иимэ шухала зүйлдэ hаналаа хандуулха хэрэгтэй. **Уhалагдадаг участок бүхэн технологическа картатай, агротехническэ паспорттай байха ёhотой.** Энэ хадаа агрономуудай болон мелиораторнуудай хоорондоо тон холбоотойгоор бүтээхэ хэрэг. Гадна газар hайнаар, шанартайгаар уhалалга уhалагшадhаа ехээр дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ. Хяагтын хүдөө ажахын техникумэй дэргэдэ звеноводуудай, газар уhалагшадай семинар үнгэргэгдэжэ байна. Мелиораторнууд мүн hуралсал гаранхай. Тиихэдэ ажахынуудта семинарнууд эмхидхэгдэжэ, тэндэ 3500 хүн hуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм.

Эдэ бүхы хүдэлмэри байгша ондо уhалагдадаг газарhаа 2600 мянган пүүд ороohо тариа, кукурузын набшаар дараhан 660 мянган тонно силос, 33 мянган тонно саахарай свёкло, 25 мянган тонно хартаабха, 32 мянган тонно овощ абаха гэhэн хэрэгтэ зорюулагдаха ёhотой. Тиигээдшье энэ хараа түсэб бэелүүлэгдэмээр, дүүргэгдэхэшье зэргэтэй.

Саашадаа уhалагдадаг тариалангай хэмжээе улам үргэдхэхэ уялгатайбди. Энэ талаар ажахы бүхэндэ арга боломжошье яhала бии. Республикымнай колхоз, совхозууд 126 мянган гектар уhалагдадаг сабшалан болон бэлшээриин газартай. Энээнhээ адаг 20—25 мянган гектарынь хахалжа боломоор. Энээниие экономическа талаhаань тодорхойлоод туршаhуу. Гектар сабшалангай гектар бүриhөө ехэдээл hаа 25—30 центнер үбhэ гэхэ гү, али 12—15 центнер тэжээлэй единицэ абаха байнабди. Хэрбээ тэрэниие элдүүрилээд байбал, 400—500 центнер кукурузын ногоон эшэ набша абтаха. Энэмнай 60—65 центнер тэжээлэй единицэ болоно. Энэ газарта шэниисэ ургуулаа hаа, ашаг үрэнь баhал ехэ байха, 30—40 центнер тэжээлэй единицэ гектар бүриhөө суглуулжа боломоор. Иигээд лэ байгаа хадаа газараа ашаг ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаhан болохо зэргэтэйбди.

Газараа ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ гэhэн зорилго табяад байhан туладаа, бүри энэ жэлдэ 12—15 мянган гектар сабшалан хахалжа, 1965 ондо уhанай газарта таригдаhан ороohото ургамалнуудай хэмжээе 35 мянган гектарта хүргэхэ эрилтэ табигдана.

Республика дотор хэгдэжэ байhан шэнжэлэлгын хүдэлмэриин үндэhөөр **1970 он болотор уhалагдадаг газарай хэмжээе 300 мянган гектар болгохо арга бии** гэжэ элирхэйлэгдэнэ. Тиихэтээ хамта уhанай тариалан 80 мянган гектар болохо жэшээтэй. Энээнэй түлөө уhалууриин шэнэ системэнүүдые бариха ёhотой болонобди. Нэн түрүүлэн Түгнын, Ехэ-Нугын системэнүүдэй барилга болоно. Тэдэнэй хүсэндөө оруулагдахада 10 мянган гектар газар уhалагдаха юм. Энэ жэлдэ Бургалтайн, Тужын уhалууриин системэнүүдэй барилгада бэлэдхэл хэжэ эхилэгдэхэнь. Зэдэдэ Борьёогой, Дэрэстэйн, Баргажанда Хүнтэйн талануудые, мүн Сүхэ, Үдэ болон Сэлэнгын голнуудые уhалууриин газар болгохо хүдэлмэри түрүүшын ээлжээндэ табигдана.

Гадна Кабанск шадархи 15 мянган гектар, Оронго, Гильбэрэй 5 мянган гектар намаг газарые хатааха хүдэлмэриин бэлэдхэл мүнөө хэгдэжэ байна. Мүн Ойморто хатаалга-уhалалгын ехэ хүдэлмэри мүнөө жэлдэ эхилхэнь, Анаагай уhалууриин системэ шэнэдхэн хубилгагдахань. Ороohо тариа ехээр абаха гэhэн тэмсэлдэ эдэ томо барилгануудай удха шанар ехэ.

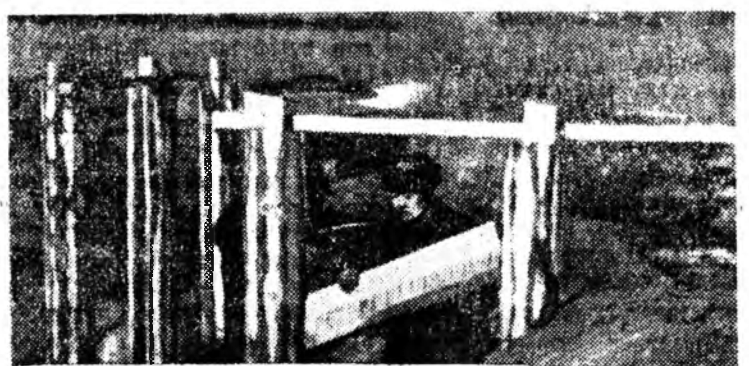
Республика доторнай намагта дарагдаhан 500 мянга гаран гектар тала дайда бии. Хэнэйшье мэдэhээр, намагта дарагдаhан газарай хүрьhэн үрэжэл hайнтай байдаг. Эндэмнай торф гэжэ баhа үнэтэй зүйл бии гээшэ. Иимэ газарые хатаахын тулада гектар бүхэндэ 100—150 түхэриг мүнгэн гаргашалагдадаг. Гэбэшье тэрэ гаргаша ойрын 2-3 жэлэй туршада харюулагдаха юм. 1970 он болотор 35—40 мянган гектар газарай намаг хатаажа, ашаглалгада оруулха зорилго хараалагдаад байна.

Уhалалгада хабаатай эдэ бүхы шухала хүдэлмэринүүд имагтал научна, инженернэ үндэhэ hуурида түшэглэн, индустриальна аргаар бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Гэбэшье мүнөө дээрээ хуушанайнгаал бааза гуримаар эдэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Тиимэhээ эдэ асуудалнуудые шиидхэхэдэ тусхай эмхи зургаануудые (илангаяа проект зохёодог) бэхижүүлхээр саг ерээ. Уhалууриин ажахын барилгануудай бүтээлгэ проектнэ документнүүдэй зохёогдоогүйhөө боложо нобшорно. «Росгипроводхозой» манай эндэхи экспедици үйлэдбэриин хэрэгтэй баазаар, мэргэжэлтэдээр хүсэд хангагдаагүй байhаар. Энэ эмхи зургаан тон хүсэ багатай, томо юумэ бүтээхэ шадалгүй эмхи гээшэ. Хүсэ ехэтэй проектнэ эмхи зургаанийе бии болгохо гээшэ мүнөө үе сагай шухалын шухала хэрэг болоно.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам ашаг ехэтэй болгохо гэhэн зорилго хараалаад байна. Энэньшье тон зүб. Тэрэл зорилгые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ уялгатайбди.

В. БОЛЬШАКОВ,
республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уhанай ажахын управлениин начальник.

Партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй тогтоолые Яруунын үйлэдбэриин управлениин ажалшад ехээр hонирхон шудална, бодото дээрэнь бэелүүлнэ. Харин тус управлениин «Коммунизм», «Дружба» колхозуудта газар уhалха тухай мүнөөшье болоторoo хөөрэлдөөгүй байhан зандаа.

Тиихэдэнь Үльдэргын колхозой хүршэ болохо «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыренжапов) 670 гектар уhалууриин газартай юм.

Колхозой правлени газар уhалха тусхай бригада эмхидхэбэ. Тус бригада нүхэд Д. Ешеев, Д. Н. Цыренов, Л. Банзатов, В. Масалов Т. Будаев гэгшэдhээ бүридэнэ. Тэдэниие нүхэр В. Климов хүтэлбэрилнэ.

Мүнөө энэ бригада Маарагта горхон дээрэ ханаабай эхинэй хаалта барижа байна. Түрүүшын hайрамай урдажа ерэхэдэ тэрэниие сабшалан, тариалан дээгүүрээ халяан урадхуулхаар бэлдэжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Победа» колхозой гэшүүд Маарагта горхон дээрэ ханаабай хаалта барижа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Аша туhатай хэрэг

ҮРГЭН УУЖАМ тала дайдыемнай ундалуулан байдаг ые ажамидаралай эхи үндэhэн д хүн зон алдаршуулдаг. Шииг йтоор албэгшье газарта уhан уу, хэрэггүй гэжэ эрдэм наушье хэлэхэгүй байха. Тиимэье газар нютагуудта уhан урада hайн нүлөө үзүүлдэг ха. Манай Байгалай үмэнэхи нютагуудта уhан аргагүй хэрэгтэй байдагынь мэдээжэ.

Манай совхоз уhалагдадаг 599 гектар газартай. Тэрэнэй 329 гектарынь тариалан. Сахынь хэдэ, бидэшье газар уhалха ргые тоодоггүй, ямар нэгэн үү хүдэлмэри гэжэ бододог байбди. Тиигэжэ 1963 ондо оройдоо 330 гектар, тэрэ тоодо 10 гектар тариалан, уhалагдаhан гэтэй. Жэл бүхэндэ уhалалга рэ шэнэ хүн табигдадаг hэн. Энээнhээ боложо, уhалууриимнай системэнүүд гарhаа гаража, hанрхай эбдэрхэй байдаг байгаа юм. Тиигээд нёдондо Буйска, Березовско ханаабуудаар уhан ралагүй.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй hүүлээр уhалалгада доогоор хандадаг болообдоо. Хуунай, мүнөө хаягдаад байhан уhалууриин системэнүүдые hэржэ, заhабарилжа, бүгэдыень ашаглаха зорилго табигдаа. Хоёррбан жэлэй туршада Залежь гэ системэ дахин хүсэндөө оро. Буйска системэ мүнөө жэл абаргдажа, ашаглалгада оруулагдахань. Березовско системые шэнэдхэн заhаад байхадамнай, 174 гектар бэшэ, харин 440—470 гектар газар уhалдаг хүсэтэй болохо. Иигэжэ уhалагдадаг газарайнай хэмжээн 900 гектар болгохонь гээшэ.

Уhалууриин системэнүүдые шэнэдхэн заhабарилгада мүнгэ мэри ехэ хэрэгтэй байхаhаа гадна, нилээд ехэ саг үнгэрхэ болоно. Теэд үнэтэ сагаа хиидэ гээхэгүйе тариашан бүхэн оролдоно. Совхоздомнай насосно хоёр станци бии юм. Тэдэниие урдань оройдоо хэрэгтэй юумэндэ тоолодоггүй бэлэй. Бидэ мүнөө ашаглажа орообобди. Ноябриин эсэсээр, гол горхоной мүльhөөр хушагдаад байхада, манай станцинууд хүдэлжэ эхилээ.

ГАЗАР уhалха мэргэжэлдэ hураха заочно hуралсалда хабаадагшадай уhалалгын энэ техникэтэй танилсабал туhатай байха hэн гэжэ hанаhан дээрэhээ хэдэн үгэ хэлэхэ зорилготойб. Манай совхоз уhа бүлэдэг «ПНСТ-6Н» гэжэ нүүдэл станци хэрэглэн, элдүүриин газар дээрэ мүльhэ хүргэдэг болонхой. Тиимэ станцинуудай бүтээсэнь тэрэниие хүдэлгэдэг тракторай хүсэнhөө дулдыдадаг. Станцияа «ДТ-54» трактораар хүдэлгэдэгбди. Тиихэдэмнай секунда соо 90 литр хүрэтэр уhа бүлэжэ гаргадаг байна. Насосно станциие хоёр халаан соо хүдэлгэхэдэ 4200—4500 кубометр уhа бүлэжэ, поли, сабшалан дээрэ халяаха зэргэтэй болоно бшуу.

Нэгэ гектар газарые шииг нойтоор хангахын тула 1000—1100 кубометр уhан хэрэгтэй болодог. Иигээд ерэхэлээрээ насосно нэгэ станци сүүдхэ соо 4 гектар шахуу газарта мүльhэ хүргэхэ шадалтай болоно гээшэ ааб даа.

Үнгэрэгшэ намар яhала дулаан уларилтай байгаа. Ноябриин эсэс, декабриин эхин багаар hүниндөө 12—15 градус хүрэтэрөө хүйтэрдэг hааб даа. Харин тиихэдэнь үдэртөө дулаардаг байгаа. Тиимэhээ газарай хүрьhэн ехээр хүрэдэггүй, уhан ехэ шэнгэсэтэй hэн. Энэмнай нэгэ ёhондоо мүльhэ хүргэhэн хэрэг бэшэ, харин үбэлэй уhалалга хэhэн хэрэг болоно бшуу.

Саашадаа даамай хүйтэнэй боложо эхилхэдэ, энэ хүдэлмэри хэхэдэмнай түбэгтэйшэг болоо hэн. Уhа дамжуулдаг хоолойнууд соо мүльhэн хүрэжэ захалаа. Энээнhээ боложо, хэрбээ 200—250 метр утатай хоолойнуудые хэрэглэдэг hаа, 80—120 метр болоторнь богони болгохо зэргэтэй байгаабди.

Нэгэ соолгоhоо дунда зэргээр 8—12 гектар газар уhалагдадаг. Поли дээгүүр уhа жэгдээр тараахын тула шэбхэ, бургааhаар эрье хэжэ байгаад, үгышье hаа мүльhэн дээгүүрээ зуруул hубагуудые хиижэ байгаад, уhаяа урадхуулдагбди. Тэгшэ, жэгдэ нюрууатай газарта мүльhэн 8—12 сантиметр зузаанаар хүрэдэг.

Уhалалгын техникые совхозойнгоо эгээл бэрхэ механизаторнуудта найданхайбди. Андрей Дульяниновай агрегат үнгэрhэн үе соо 125 гектар газарта, мүн Андрей Паньковой агрегадшье баhал ехэ газарта уhа халяажа, мүльhэ хүргөө.

УhАЛАГДАДАГ 530 гектар газарта тарилга хэхэ гэжэ манай совхозой тариашад жэлэй эхиндэ уялга абаа hэн. Тэрэнэй 280 гектарынь ханаабай уhаар, 250 гектарынь насосно станцинуудаар уhалагдаха. Хэлэhэн үгэеэ манай механизаторнууд хүрөө, уялгаяа бэелүүлээ. Мүнөө үедэ 300 гектар шахуу газарта мүльhэн хүргэгдөөд байна. Дулааржа байгаашье hаань, энэ шухала хүдэлмэри үргэлжэлhөөр.

Зүгөөр уhалалгын хүдэлмэри мүльhэ хүргэлгөөр дүүрэшэнэ бэшэ. Хүргэгдэhэн мүльhэнэй гэдэжэ, таляадха болохо үедэнь уhыень нэгэ жэгдээр поли дээгүүрээ тарааха шухала болоно. Иимэ ажалые шадамар хүндэ даалгаха ёhотойбди. Тиимэ хүнүүд манда бии. Үбэлэй уhа тараалгада Николай Пономарев, аха дүү Николай, Протас Дульяниновууд ехэ hайнаар хүдэлөө. Мүнөө тэдэнэй туhалагшанар боложо механизаторнууд хүдэлхэ.

Үшөө зарим тоо, баримтануудые харуулая. Насосно станцяар газар уhалхадамнай ямар зэргэтэйгээр аша туhыень харюулха юм гэжэ хөөрэлдэхэ хэрэгтэй. Үнэндөө техникэ худалдан абахын тула, мүн газар уhалагшадта ажалайнь түлөөhэндэ гэжэ нилээд ехэ мүнгэ зөөриин гаргаша хэхэ баатай бологдоно. Энээниие экономистнуудай тооложо үзэhэн байха. Тэрээн тухайнь хөөрэжэ үгэе.

Тоосооень гаргаад байхада, станцяар уhалhан гектар газарай бүхы гаргашань 12 түхэриг 57 мүнгэтэ болоно. Тэрээнhээ салин хүлhэндэ 6 түхэриг 58 мүнгэн, горючи, тоhодохо материалда 3 түхэриг 10 мүнгэн, амортизацида, жэжэ заhабарида 1 түхэриг 44 мүнгэн, уhа тараалгада 1 түхэриг 45 мүнгэн гаргашалагдаха.

Минии харахада, горитойхон гаргаша шэнги болоно. Гэбэшье уhалhан дээрэhээ боложо, гектар бүриhөө 5 центнер шэниисэ нэмэжэ абахабди гээд багсаае. 5 центнер шэниисэмнай гүрэнэй бэлэдхэлэй сэнгээр 35 түхэриг 55 мүнгэтэ болоно. Иихэдэ уhалагдаhан гектар тариа 23 түхэриг сэбэр олзо үгэхэ ёhотой бшуу.

Насосно станцяар тариалан, сабшалан уhалалга аша туhатайл хэрэг гэжэ лаб найдамжатайгаар хэлэхэ зэргэтэй болонобди. Тиимэhээ манай совхозой ажалшад саашадаа энэ шухала хэрэгые улам үргэдхэхэ зорилго табина.

П. ГЫЛЫКОВ,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой главна агроном.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АРАДАЙ ПОЛЬШО АЖАЛАЙ ВАХТАДА ЖАГСАНА

ВАРШАВА. Польшодо съездын урда тээхи кампани үдэр ерэхэ тудам үргэдэнэ. Краковта, Варшавада, Зелена Гурада болон Лодзьдо, тэрэшэлэн ороной бусад городуудта партиин IV съездэ зорюулан, ПОРП-гэй ЦК-гай гаргаhан тезисүүдые партийна, ажахын болон олониитын эдэбхитэд үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ ороо. Польшын экономикые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудта партиин гэшүүд гол анхаралаа хандуулна.

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин болохоёо байhан съездын хүндэлэлдэ зорюулан ажалшадай абаhан үйлэдбэриин уялганууд болон олониитын үүсхэл тухай рапортнууд Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Завадскиин нэрэ дээрэ таhалгаряагүй ороно. Мүнөө бүхы арадай Польшо ажалай вахтада жагсанхай.

ТАРИЛГЫН ТАЛМАЙ НЭМЭХЭНЬ

ПРАГА. Газар hайжаруулhанай, элдүүрилэгдэдэггүй газар эдлэhэнэй ашаар Чехословакида тарилгын талмай ойрын жэлнүүдтэ 350 мянган гектараар нэмэхэ юм.

Зүүн-Словакиин набтар газарта хабарай мелиоративна хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Мелиораторнууд hубаг ханаабуудые татажа, хаалтануудые бодхожо, намаг хатааха хэмжээнүүдые абана. Газар hайжаруулха хүдэлмэри ерэхэ жэлдэ гол түлэб дүүргэгдэхэ. Тиигэжэ эндэ 150 мянга шахуу гектар газар ашаглагдадаг болохо юм.

Ашаглагдаhан газар хүдөө ажахын нэгэдэмэл кооперативуудта, госхозуудта дамжуулан үгтэхэ юм. Энэ газар дээрэ кукуруза, саахарай свёкло гол түлэб таригдаха байна. Хэдэ мянган гектарта үрэ жэмэстэ модоной саадууд болон виноградникууд таригдаха юм.

ЕХЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАНА

БУДАПЕШТ. Республикын хүдөө ажахыда капитальна барилга хэхын тулада hүүлшын хоёр жэлэй турша соо 17 миллиард форинт hомологдоо. Энэнь түсэблэгдэhэндэ орходоо 4,6 миллиард форинтаар ехэ болоно. 1963 ондо хүдөө ажахы 1961 онойхидо орходоо 6-7 процентээр ехэ продукци үгөө. Продукци худалдан абалга энэ үе соо 13 процентээр нэмэhэн байна. Арадай аша туhа харадаг партиин марксистско-ленинскэ политика хадаа эдэ амжалтануудай гол эшэ үндэhэн болоно тээд Карой Немет онсолон тэмдэглээ. **Мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие 4-5 процентээр дээшэлүүлхэ, продукци худалдалгые 7,4 процентээр нэмээхэ байна.**

Венгриин Арадай Республикада бүхы хахалагдадаг газарайнь дурбэнэй нэгэ хубида мүнөө кукуруза таригдадаг. Табан жэлэй эсэс хүрэтэр уhалагдадаг газарайнь талмай 700 мянган хольд болохо юм. Тисса мүрэн дээрэ уhалууриин хоёрдохи түхеэрэлгэ баригдаха, тиигэжэ үшөө 500 мянга шахуу хольд газар уhалха аргатай болохо байна. Хүдөө ажахы жэл бүхэндэ 10 мянган шэнэ трактор абадаг байха юм.

БОЛГАРИИН УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ СОЮЗАЙ СУГЛААН

СОФИ. «Коммунизм тухай үнэн бодото ушарнууд манай зохёолнууд соо бүри эли тодоор харуулагдаг лэ» гэhэн уряатайгаар Болгариин уран зохёолшодой союзай тоосоото hунгуулиин суглаан нээгдээ. hүүлшын хоёр жэлэй турша соо союзай хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдые гаргалгада, Болгариин уран зохёолшодой союзай шэнэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ энэ суглаан зорюулагдаhан байна.

Болгариин уран зохёолшодой союзай ажал ябуулга тухай союзай түрүүлэгшэ Камен Калчев тоосоото элидхэл хээ.

ҮНИНЭЙ ЗАВОДОЙ ОЙ

ПРАГА. Агууехэ Октябриин социалис революциин нэрэмжэтэ Тршинецкэ металлургическа комбинадай ажалшад предприятиингаа байгуулагдаhаар 125 жэлэй ойе тэмдэглэбэ.

Комбинадай түрүүшын домно 1839 оной апрелиин 1-дэ ашаглалгада үгтэhэн юм. Мүнөө комбинадта 6 доменно, 28 булад хайлуулдаг пеэшэн, 3 прокатна стан, 4 хайлуулгын цех хүдэлдэг юм. Булад хайлуулга 1937 онойхитой сасуулбал 3,5 дахин нэмээ. Мүнөө үедэ завод орон дотор хайлуулагдадаг бүхы буладай гурбанай нэгэ хубиие гаргадаг юм. Комбинадай продукци дэлхэйн 50 орондо худалдагдадаг байна.

Тршинецкэ металлургнууд өөрынгөө ойн үдэр хүрэтэр орондоо түсэбhөө гадуур 3.000 шахуу тонно кокс, 8.000 тонно булад, 6.000 улуутай тонно прокат, 49.000 тонно агломерат гаргаhан байна.

СЭВ-эй ГЭШҮҮН ОРОНУУДАЙ ХАРИЛСААН

БУДАПЕШТ. Экономическа Харилсан туhалалсалгын Соведэй үнгэтэ металлургиин талаар саг үргэлжын комиссиин заседани эндэ болоо. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин делегацинууд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Вьетнамай Демократическа Республикын, Хитадай Арадай Республикын, Кубын түлөөлэгшэд ажаглагшад боложо байлсаа.

Саг үргэлжын комисси хадаа СЭВ-эй гүйсэдкомой 11-дэхи сессиин шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалаа, тиихэдээ 1966—1970 онуудта СЭВ-эй гэшүүн оронуудта үнгэтэ металлургиие хүгжөөхэ түсэбүүдые зүбшэжэ зохёохо хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулhан байна. Стандартизациин, статистикын, научно-шэнжэлэлгын асуудалнуудые заседанида хабаадагшад мүн лэ зүбшэн хэлсээ.

КНДР-эй АРАДАЙ ВЕРХОВНО СУГЛААНАЙ СЕССИ ХААГДАБА

ПХЕНЬЯН. КНДР-эй Арадай Верховно Суглаанай III сесси хаагдаа. Сесси хадаа 1963 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое, 1964 оной гүрэнэй бюджедые баталаа.

(ТАСС).

V партийна съездын нэрэмжэтэ Беренклаузэдэхи кооперативай гэшүүн Хельга Хюбнер гэгшэ (зураг дээрэ) хүдөө ажахын талаар эрдэм шудалха курсада энэ үбэл hураhан Дрезден округой 3.300 тариашан эхэнэрнүүдэй нэгэн юм. Мүнөө районойнгоо арадай дээдэ hургуулида ябана. Тэрэниие дүүргэхэдээ Хюбнер мэргэжэлтэй шубуушан болохо юм.

АДН—ТАСС-ай фото.

Городой журналистнуудай уулзалга

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй, радио болон телевидениин хүдэлмэрилэгшэд городой Политическэ гэгээрэлэй байшан соо сугларжа, марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй журналистнуудай факультедтэ һурагшадтай уулзаба.

Уулзалга дээрэ журналист **В. А. Сергеев** «Правда Бурятии» газетын һүүлэй гурбан һарын номернуудта толилогдоһон материалнуудые шэнжэлэн элидхээ. «Буряад үнэн» газетын һүүлэй номернуудые журналист **Ц. Ц. Митыпов** шэнжэлһэн байна.

Республиканска газетэнүүдэй коллективүүд партиин Центральна Комитедэй февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хото, хүдөөгэй ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха үүргэеэ хэр дүүргэжэ байнаб, саашадаа үшөө юу хэхэб гэһэн хөөрэлдөөн болобо.

Һурагшадай туһаламжа

Ноёхоной 8 жэлэй һургуулиин һурагшад XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хабарай тарилгада бэлэдхэлгэдэ ехэ туһаламжа хүргэнэ. Тэдэнэр 5,5 тонно үнэһэ, 3,5 тонно шубуунай аргал суглуулжа, таряанай газар дээрэ гаргаха уялга абанхай. Мүнөө һурагшад хабарайнгаа амаралтын үедэ эдэ үтэгжүүлгэнүүдые бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэбэ.

Һургуулиин һурагшад хабарай тарилгын үедэ полиин станиие шэмэглэхэ, тэндэ хүдэлмэрилхэ механизаторнуудай уншаха ном суглуулха ехэхэн бэлэдхэлтэй.

С. Биликтуев.

Хяагтын аймаг.

Буряадай хүдөө ажахын институдай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн республикын колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй һургуулида һуралсагшад һуралсалаа дүүргэжэ, һаяхан үнэмшэлгэ абаба. Зургаа һарын туршада һуралсаһан эдэнэр ажахые тодорхойгоор хүтэлбэрилжэ, түсэблэжэ һурахаһаа гадна, түрүү ажахынуудай дүршэл, амжалтатай танилсаһан, эрдэмтэдэй зүбшэл, заабари, лекци шагнаһан байна. Тус һургуулида һуралсаһан 45 хүтэлбэрилэгшэдэй 14 хүниинь «Эрхим һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һуралсалаа дүүргэжэ, нютагаа бусаба.

Зураг дээрэ: тус һургуулиин директор нүхэр К. П. Красинский Баргажанай совхозой директор Н. П. Малыгинда һургуулиа дүүргэһэн тухай үнэмшэлгэ барюулжа байна.

Л. Гармаевагай фото.

Эдиршүүл хизаар ороноо шэнжэл…

Манай һургуули һурагшадайнгаа дунда «хизаар ороноо шэнжэлэгшын үдэр» гэһэн һонирхолтой үдэшэ үнгэргэбэ. Үдэшэдэ уригдажа ерэһэн айлшад—колхозой түрүүшүүл, нютагай эдэбхитэд һонирхолтой хөөрөө хэжэ, эдиршүүлые баясуулаа. Хошун Үзүүр нютагта эмхидхэгдэһэн түрүүшын колхозой түрүүлэгшэ ябаһан З. З. Замбалов колхозойнгоо болон һургуулиин анхан байгуулагдаһан тухай ехэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Мүн мүнөө амаралтада гараһан, урдань Хохюурта нютагта эмхидхэгдэһэн … Одон» колхозой түрүүлэгш… Д. Б. Будаев революциин … нютагай үгытэй ядуу тарял… шадай ямар зоболон, гасал… ажаһуудаг тушаа хөөрэж… байна.

—Би танай һайндэртэ ащ… бэлэгтэй ерээб. Мүнөө дээрэ… ниниһоо 101 хурьга абаад, … ролтогүй тэнжээжэ байнаб. … гоо 103 болгохо хүсэлэнт… гэрэгшэ жэлдэ 100-һаа 99… абажа, ондо оруулһан байга… гэжэ һурагшадай үдэшэдэ … ерэһэн коммунис ажалай … Чимиддырен Гомбоев хөөрэ… на.

Тэрэшэлэн Эсэгэ ороноо … гын агуу ехэ дайнда хабаа… Б-М. Цыбиков, тракторист … логубов, колхозой комсомол… ганизациин секретарь И. М. … болон бусад һурагшадта … зүбшэл, заабари үгөөд, хиз… ноо шэнжэлэгшэдэй булан … һэндэнь баяр баясхалан хү…

Б. Цырен…

Мухар-Шэбэр.

Эрхимүүдтэ шан барюулагдаба

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт хоёр март һарын 28—29-нэй үдэрнүүдтэ һурагшадай республиканска 5-дахи химическэ олимпиада үнгэргэбэ. Тус олимпиадада дунда һургуулинуудай 80 һурагшад хабаадалсаа. Тэдэнэй дундаһаа 23 һурагшад шалгараа. Нэгэдэхи һуури Загастайн дунда һургуулиин 8-дахи классай һурагша Светлана Доржиева, 2-дохи һуури Гундын (Ярууна) дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Нина Лабоха гэгшэд эзэлжэ, Москва, СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ хараха путёвкоор шагнагдаба. Гурбадахи һуурида хүртэһэн 4 һурагшад фотоаппарадаар шагнагдаа. Хамта дээрээ 23 һурагшадта Хүндэлэлэй грамота барюулагдаһан байна. Олимпиадада шалгарһан 12 һурагшадынь Бүхэроссиин олимпиадада хабаадалсахань.

Д. Ошоров.

„Уралтайхан банимнай…"

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Харгана тосхондо, Захааминай—Хужар, Дүтэлүүр тосхонуудта бани үгы. Үшөө зарим һуурин. тосхонуудта бани бишье һаа, ёһоор хүдэлнэгүй.

(Редакцида ороһон бэшэгүүдһээ).

Ажалай һүүлээр үдэшэлэн
Амарха яаһан жаргал бэ!
Аяшарһан балсан, бэеэ
Аятайгаар таниилгэн.

Унин халуухан бани соо
Уурал һабан амилжа,
Хуһан венигэй урманда
Хуба улаахан болоһойб даа.

Хүсэл, домогнай һайхан.
Харин манай тосхондо
Ууралтайхан баниин орондо
Урсахан гэр орбойно.

Сонхо шэлэнь тэһэрхэй,
Солгёон һалхин эшхэрнэ.
Шабар пеэшэниинь задархай,
Шалань мүльһөөр яларна.

Колхоз, совхозойм дарганар,
Хэлыт түргэн бидэндэ
Ууралтайхан банндаа хэзээ
Уурал һабан һуухабибди?

Г. Дашабылов.

„Бидэ Совет орондо баяр баясхалан хүргэнэбди"

АЛЖИР, (АПН-эй корр.). Ази болон Африкын оронуудай һанал нэгэдэлгын организациин Советэй VI сессидэ олон залуу гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд сугларһан байна. Сессидэ хабаадагшад хариин сэрэгэй баазануудые усадхаха асуудалда ехэхэн анхаралаа хандуулна. Энэ асуудал тухай өөрынгөө һанамжа хэлэжэ үгэхыень гуйжа Ливиин делегациин толгойлогшо Али Раджабада манай корреспондентын хандахада, тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ:

— Харин сэрэгэй баазануудые усадхаха ябадал хадаа гүрэн бүхэндэ болон бүхы африкын оронуудта тон ехэ удха шанартай юм. Ливидэ америкын Уилус-Филд гэдэг томохон бааза байрладаг. Энэнь Ливиин арад зоной һанаа сэдьхэл зобоолгын үндэһэ һуури болоно. Тус бааза гансаханшье манай орондо аюул заналта тохёолдуулна бэшэ. Тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэниинь сүлөөрэлгын түлөө тэмсэл ябуулжа байгаа Африкын бусад арадуудта эсэргүүгээр ямаршье сагта хэрэглэгдэжэ болохо байна. Энэ хадаа колониализмые һэргээн бодхоохо, арад зониие мүлжэхэ, дарлаха ябадал улам шангадхахые эрмэлзэдэг гадаадын монополинуудай түрүүнэй пост мүн болоно ха юм.

Сэрэгэй баазын байрлажа байһан Ливидэ сэрэг дайнай гуламта бии болоно. Энэнь Баруунай оронуудай зарим улас түрын ажал ябуулагшадай дай һүжэрөөхэ тухай шууяа гаргажа байһан үедэ бүришье ехэ аюултай байна. Тиимэ дээрэһээ колонизаторнууд гансахан Ливиин арад түмэнэй хуби заяае шиидхэбэрилхэ эрхэ өөһэдтөө олгохоһоо гадна, сэрэг дайнай асуудалда огто хамаагүй бусад зэргэлжэ һууһан оронуудай хүн зондо аюул тохёолдуулжа байна.

Сэрэгэй баазанууд «хамгаалха» удха шанартай юм гэдэг хуурмаг халхабшань мүнөө хэниешье мэхэлжэ шадахагүй. Империалистнууд «хамгаалха» гэһэн үгөөр өөһэдынгөө эзэрхэг түримхэй бодолгые далдалхые оролдоно. Тэдэнэй тиимэ бодолгыень доодо дурсагдаха жэшээнүүд батална.

Англи Оманиие эзэлэн абахаар шиидэхэдээ, Омантай хүршэ Маскат дээрэ байһан сэрэгэй баазаһаа добтолжо эхилһэн юм. Баһа Йеменэй республикада эсэргүү интервенци Аденэй дэхи сэрэгэй баазаһаа бэелүүлэгдээ бэлэй.

Англо-американска сэрэгэй баазануудай усадхагдахада оронуудынь совет сэрэгэй баазанууд байгуулагдаха юм гэдэг империалистнуудай худал баталамжануудые ажабайдалнай элирүүлээ. Советскэ гадаадын политика — энэ хадаа эб найрамдалые хамгаалха политика, томо болон бага оронуудай эрхэ сүлөөе хүндэлхэ, арадуудай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэмжэхэ политика мүн байһаниинь олон жэлэй үльгэр жэшээнүүд батлан гэршэлжэ байна. Советскэ сэрэгэй баазануудай байгуулагдаһан гү, али байгуулагдажа байгаа нэгэшье афро-азиат оронуудай нэрлэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, тэндэ тиимэ баазанууд үгы, байхашье ёһогүй. Совет арадта баазанууд хэрэггүй. Совет арадууд эб найрамдалта ёһоор ажаллана, зохёон байгуулна бшуу.

СССР бүхы сүлөөлэгдэһэн арадуудай болон дарлагдагша арадуудай үнэн сэхэ хани мүн байгаа тула тэрэнэй халуун зүрхэнэй туһаламжын түлөө Совет орондо баяр баясхалан хүргэнэбди.

Яхадай барилдаашад—зонын чемпион

Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зонын эдиршүүлэй дунда дүрэ бүляалдаагаар эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Мүрысөөнэй һүүлшын үдэр зонын чемпионой нэрэ солодо хүртэхын түлөө шанга тулалдаан болоо. Тэдэнэй нэгэн—Красноярска хизаарай түлөөлэгшэ Николай Патылицын үетэн нүхэдтэйгөө зургаа дахин барилдахадаа, хэндэшье диилдэнгүй тулалдажа, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хүнгэншэг бэетэйшүүл сооһоо Яхадай АССР-эй спортсмен Николай Сивцев шалгараа. Мүн тус республикаһаа ерэһэн Николай Гаврильев нүгөөдэ шэгнүүртэн сооһоо шалгаржа, баһал чемпионой нэрэдэ хүртэжэ шадаа. Хүнгэн бэетэйшүүл сооһоо Леонид Комоцкий (Омск). Иннокентий Ермолаев (Яхадай АССР), Геннадий Старошилов (Кемерово) гэгшэд эрхимлэжэ, түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна. Дундашаг бэетэйш… Равиль Муллашов (Омск), … Смоляной (Эрхүү), Юрий Вы… (Яхадай АССР) гэгшэд түрүү… риин түлөө хоорондоо шанга … даа эмхидхээ. Омскһоо ерэһэ… Равиль түгэсхэлэй үдэр болото… бэн уулзалгада бултыень … табадахи хүнтэйгөө—Эрхүүгэй … ляной гэгшэтэй барилдахадаа … гоороо диилээ. Тиигээд Яхадай … эй нүгөөдэ бүхэтэй барилдаха… но. Хэдэнхэн минута амарһан… удаа Равиль дахинаа бари… гаража, арбаад минутын ту… барилдаһан эдэнэрэй уулзал… гэһэн тоотойгоор дүүрэжэ, Р… Муллашов зонын чемпионой … зэргэдэ хүртэбэ.

Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэ … Калачев дунда зэргын бэетэй… тэй барилдахадаа бултыень … чемпионой нэрэ солодо хүртэнэ… дэшэг, хүндэ бэетэйшүүл соо… хүүгэй Владимир Чемякин, Бе… вэй Евгений Песоцкий гэгшэ… химлээ.

Хэдэн үдэрэй туршада б… мүрысөөнэй дүн гаргахада, … дээрэнь 30 очкотой болоһон … АССР-эй команда түрүү һуури… лээ. Хоёрдохи, гурбадахи һуури… дые Красноярска хизаарай, Эр… областиин команданууд эзэлһэ… на. Манай Буряадай АССР-эй … да юһэдэхи һуури эзэлээ.

Мүрысөөндэ түрүүшын … һуури эзэлһэн команданууд Ор… городто болохо түгэсхэлэй мүр… дэ хабаадалсаха эрхэ олонхой…

Н. Ив…

СПОРТЫН ҺОНИН

★ Республикын санашадай суглуулагдамал командын түлөөлэгшэд Яхадай АССР-эй заншалта мүрысөөндэ хабаадалсахаар аян замдаа мордобо. Буряадай АССР-эй нэрэ солые хамгаалхаар СССР-эй спортын мастернууд Геннадий Галимов, Олег Харитонов, Спиридон Бурдуковский, нэгэдэхи разрядтай санашад Геннадий Алексеев, Илья Трунев, Галина Баендуева гэгшэд мордобо.

★ Ленинэй ордента ЛВРЗ-гэй «Локомотив» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда хирэ хирэ болоод лэ спортын һонирхолтой мүрысөөн үнгэргэгдэжэ байдаг. Март һарын туршада эдэнэрэй дунда волейболоор заводой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэһэн байгаа. Эндэ булад шудхалгын цехэй эрэшүүлэй команда шалгаржа, эрхимлээ. Эхэнэрнүүд сооһоо главна технологуудай таһагай спортсменканууд шалгарһан байна.

★ Апрелиин 19-нэй үдэр заводой «Локомотив» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта мүрысөөн эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэхэнь.

★ Классическа барилдаагаар «Локомотив» бүлгэмэй Центральна Советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Киев городто үнгэргэгдэхэнь. Улаан-Үдын «Локомотив» бүлгэмэй нэгэдэхи разрядтай барилдаашад Юсупов, Пятков, Никитин болон бусад шанга тулалдаанда хабаадалсаха болонхой.

Н. Боброва.

Хилын саанаһаа

Йеменэй президент Чехословаки ерэбэ

ПРАГА, мартын 31. (ТАСС). Йеменэй Арабуудай Республикын президент маршал Абдалла ас-Саляль ЧССР-эй президент Антонин Новотныйн уряалаар албанай хэрэгээр эндэ ерээ.

Антонин Новотный, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Йозеф Ленарт болон Чехословакиин гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд маршал ас-Салялиие аэродром дээрэ угтаа.

ЙАР-ай президентын эндэ гурбан үдэрэй турша соо байха үедэ хоёр ороной хоорондохи холбоо барисаае саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ тухай хэлсээнүүд болохо байна.

Польшын правительствын ното

ВАРШАВА, мартын 31. (ТАСС). США-гай тусхай дипломатическа хүдэлмэрилэгшэдэй, консульствонуудай хүдэлмэрилэгшэдэй орон соогуур ябалгые 1964 оной апрелиин 1-һээ хизаарлаха гэжэ Польшын правительство шиидэһэн байна. США-һаа Варшавада байдаг посольстводо Польшын правительствын дамжуулһан ното соо энээн тухай хэлэгдэнэ.

США-гай газар дээгүүр Польшын дипломатическа болон консульско эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй ябалга үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ хизаарлагдаһан байгаа. Хэрбээ энэ хизаарлалтые Америкын правительствын болюулаа һаань, ПНР-эй правительство хизаарлалтые ямаршье сагта болюулхаар бэлэн байна гээд ното соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Канадын компартиин XVIII съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ

ТОРОНТО, мартын 31. ТАСС-ай корреспондент А. Жигулев иигэжэ дамжуулна:

Канадын коммунис партиин XVIII съезд үсэгэлдэр эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Съездын һүүлшын үдэрэй хүдэлмэриин ехэнхи хубинь партийна байгуулалтада зорюулагдаһан байна. Партиие бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ, олониитэдэ тэрэнэй нүлөө шангадхаха, коммунист бүхэнэй үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлхэ, партиин зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада хубилһан эрхэ байдалда тааралдахаар хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые бэдэрэн олохо тухай һайса хөөрэлдөөн болоһон байна.

Съезд хадаа пролетарска интернационализмын үзэл сурталда Канадын компартиин үнэн сэхэ байһые, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудта үндэһэлэн, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхээр тэрэнэй шиидэнги байһые харуулаа, энэ асуудалаар тусхай резолюци баталан абаа.

Съездэ уригдаһан СССР-эй болон Франциин аха дүү компартинуудай делегацинуудта эндэ ерэхэ зүбшөөл үгэхэһөө арсаһан Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министерствын газаашалгын ябуулга зоргоороо хэһэндэ эрид буруушаалга мэдүүлһэн резолюци съезд баталан абаһан байна.

Кубые экономическа талаар хашаха политикын США-да бэелүүлэгдэдэг байһые делегадууд мүн лэ буруушаагаа.

Канадын коммунис партиин национальна комитет съезд дээрэ шэнээр һунгагдаа. Партиин түрүүлэгшээр нүхэр Тим Бак, партиин генеральна секретаряар нүхэр Лесли Моррис дахяад һунгагдаһан байна.

Бирмын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин шиидхэбэри

РАНГУН, мартын 31. (ТАСС). Бирмын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин политбюро Бирмын социалис программын партитай нэгэдэхэ, империализмда эсэргүү, феодалнуудта эсэргүү политика бэелүүлхэ талаар Революционно Советтэй суг ажаллаха гэжэ шиидхээ.

Генерал Не Винтэй, гурбан политическэ партиин ударидагшад мартын 28-да хөөрэлдэһэн байгаа. Хөөрэлдөөнэйнгөө удха тухай партиин политбюрогой болон ЦК-гай гэшүүдтэ партиин түрүүлэгшэ Такин Чит Маунгын элидхэжэ үгэһэнэй һүүлээр политбюро үсэгэлдэр энэ шиидхэбэри гаргаһан байха юм.

Бирмын социалис программын партиһаа бэшэ, бусад бүхы политическэ партинууд болон организацинуудай ажал ябуулгые хорихо гэжэ Революционно Совэдэй шиидхэбэри гаргаһан тухай энэ хөөрэлдөөнэй үедэ политическэ партинуудай ударидагшадта мэдээсэгдэһэн байна.

Чехословацко-йеменскэ хэлсээн

ПРАГА, апрелиин 1. (ТАСС). Чехословацко-Йеменскэ хэлсээнүүд үсэгэлдэр эндэ эхилээ.

Хэлсээндэ хабаадаһан Чехословакиин делегациие ЧССР-эй президент Антонин Новотный, Йеменэй делегациие—ЙАР-ай президент маршал Абдалла ас-Саляль толгойлно.

СССР Тунис хоёрой хэлсээн

ТУНИС, мартын 31. (ТАСС). Техническэ харилсаа холбоон, Тунисай загаһа барилгын портнуудай гүрэнэй механическа мастерскойнуудта түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ тухай «Станкоимпорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй болон Тунисай загаһа барилгын национальна управлениин хоорондо мүнөөдэр эндэ хэлсээн баталагдаа. Энэ хэлсээнэй ёһоор Советскэ Союз Тунисто металл отолдог станогуудые үгэхэ юм.

ТАСС-ай корреспондентгэй хөөрэлдэхэдөө, загаһа барилгын национальна управлениин хүтэлбэрилэгшэ Эль-Гуль иигэжэ мэдүүлээ:

Эрхим шанартай гэжэ мэдэдэг дээрэһээ, советскэ станогуудые бидэнэр худалдажа абанабди. Иимэ хэлсээнүүд саашадаашье баталагдаха гэжэ би этигэнэб. Энэ хэлсээ баталһан ушар Тунисто загаһа барилгые һайжаруулхаһаа гадна, танай тон һайн станогуудые манай орон дотор тайлбарилха хэрэгтэ, манай арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

Эрнесто Гевара пресс-конференци хэбэ

ЖЕНЕВЭ, мартын 31. ТАСС-ай тусхай корреспондент Г. Шишкин иигэжэ дамжуулна: Худалдаа наймаанай, хүгжэлтын талаар ООН-ой конференцидэ хабаадажа байһан Кубын делегациие толгойлогшо Эрнесто Гевара мүнөөдэр Нацинуудай ордон соо пресс-конференци хээ.

Социалис оронуудтай Кубын экономическа харилсаа ямар шэнжэтэйгээр тогтооһон тухай, США-гай зүгһөө хэгдэдэг экономическа хашалтын хойшолонгууд тухай, Куба Америкэ хоёрой хоорондохи харилсаанай саашадаа ямараар хүгжэжэ болохо байһан тухай журналистнуудай табиһан асуудалнуудта Кубын промышленностиин министр харюу үгэһэн байна.

Холбоото Штадуудай зүгһөө хэгдэһэн экономическа хашалтын уршагта хойшолонгуудые, социалис оронуудай, хамагай түрүүндэ Советскэ Союзай аха дүүгэй туһаламжын ашаар, Куба амжалтатайгаар зайсуулжа шадаа гээд Гевара онсолон тэмдэглээ.

Куба газаа тээшэнь худалдадаг гол зүйл болгошо саахарые мүнөө социалис оронуудта лаб худалдажа шадаха байна гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Эдэ оронууд удаан болзорой хэлсээнүүдэй үндэһөөр, тогтууритай сэнгээр газаашань худалдадаг бүхы саахараймнай 75 процентые абажа шадаха байна.

Холбоото Штадуудай экономическа хашалта мүнөө Кубада гай түбэг татажа шадахагүй гээд Кубын делегациие толгойлогшо мэдүүлээ. Энэ хашалтаһаа Куба бэшэ, харин Холбоото Штадууд өөһэдөө хохидолдо ороно. Ямар нэгэн тусгаар эрилтэнүүдые табихагүй байгаа һаань, Холбоото Штадуудтай хэлсээ хэхээр бэлэн байһан тухайгаа Кубын правительство нэгэтэ бэшэ мэдүүлдэг байгаа. Гэбэшье, США-гай правительство иимэ хэлсээ хэхэһээ мүнөө хүрэтэр арсадаг юм.

Худалдаа наймаанай саг үргэлжын организаци байгуулха һанал бодолые Кубын делегациие толгойлогшо дэмжээ. Энэ организаци тэгшэ түгэлдэр байха ёһотой, тус зорилгые бэелүүлхын түлөө хүгжэжэ байһан бүхы оронууд хамтаараа тэмсэхэ ёһотой гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Холбоото Штадуудай газар дээрэһээ революцида харша этэгээдүүдэй Кубада добтолон орохо аюулда ямар сэгнэлтэ үгэхэ байнабта гээд Америкын корреспондентнүүдэй нэгэн Кубын түлөөлэгшэһөө асуугаа. Арал дээрэ оршодог орон — Куба иимэ аюулай тохёолдожо болохо байһые хододоо анхаралдаа абаха ёһотой. Ушарынь Кубын революцида харша этэгээдүүд тиимэ хүсэ ехэтэй ханинартай байна бшуу гээд Гевара харюусаа. Зүгөөр Кубада эсэргүү шэнэ хорото ааша гаргаагүй һаань, дээрэтэхэ гэжэ тэдэнэртэ би һануулха байгааб гээд Гевара ажаглалта хээ.

Президентын меморандум

НИКОЗИ, мартын 31. (ТАСС). Кипрэй президент Макариос ООН-һоо Кипртэ ерээд байһан нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша генерал Гьяни гэгшэдэ меморандум эльгээжэ, арал дээрэ ёһо гурим хангаха хэмжээнүүдые дурадхаа.

Түрүүшын шатада: харгынууд дээрэ табигдаһан харуулнуудые болюулха, Кипрэй ниислэлые хоёр хуби—греческэ болон турецкэ хуби болгон хубаалгые болюулха, Никози шадар турецкэ хэтэрмэ үһэрюу этэгээдүүдэй бариһан аэродромые усадхаха гэжэ президент дурадхана. Тэрэшэлэн Турциин батальониие урдань байһан казармануудтань бусааха тухай Макариос эрилтэ хээ.

Хоёрдохи шатада: үймөө татаһан бүхы этэгээдүүдэй буу зэбсэг хураажа абаха, хүсөөр сүлэгдэһэн бүхы турогууд—киприодуудые тосхонуудтань, гэр байрадань бусааха шухала гэжэ Макариос тоолоно.

Мартын хоёрдохи хахадта Франциин 6 миллион ажалшад забастовко хэжэ, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэһэн байна. Металлургнууд, городой транспортын хүдэлмэришэд, түмэр замшад, эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд забастовконуудые хэһэн байгаа. Зураг дээрэ: Биржын талмай дээрэ обоо хүбөө хайрсагууд хэбтэнэ. Шорой шохой хамагшадай забастовко хэһэн дээрэһээ эдэ хайрсагууд суглуулагдажа абтаагүй хэбтэнэ.

АФП-гэй—ТАСС-ай фото.

Сагаай уларил

Улаан-Үдын гидрометеобс… риин мэдээсэһэнэй ёһоор, … дэр республика доторнай б… шэг байха, зарим нютагуу… га зэргэ саһан орохо. Б… хойноһоо һалхилха. Респуб… хойто талын нютагуудаар … градус хүйтэн болохо, урда … гуудаар 0—5 градус хүрэтэ… лаан байха. Улаан-Үдэдэ үгл… 6—8 градус хүйтэн, үдэртөө … градус дулаан байха.

Апрелиин 3—4-нэй үдэр… бүрхэгшэг байха, зарим … нуудаар саһан орохо. Баруу… ноһоо һалхилха. Респуб… хойто аймагай нютагуудаар … ниндөө 17—22, үдэртөө 4… урда талын аймагуудаар … дөө 10—15 градус хүйтэн … үдэртөө 4 градус хүйтэнһөө … градус хүрэтэр дулаарха.

Редактор
Ц. О. ОЧИРО…

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-3…, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР

Н00079. Зак. № 361.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур.
1964 оной апрелиин 2.